

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Pusté Čemerné na roky 2023-2030

Názov:	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Pusté Čemerné na roky 2023-2030
Územné vymedzenie:	Obec Pusté Čemerné
Územný plán obce schválený (A/N):	Nie
Dátum schválenia PHSR:	19.09.2023, uznesením č. 53/2023
Dátum platnosti:	Od 20.09.2023 do 31.12.2030
Verzia ¹ :	1.1
Publikovaný verejne dňa:	02.10.2023
Vypracoval:	RNDr. Radomír Babiak, PhD., www.dokumentypreobce.sk

¹ Prvé prijaté znenie sa označuje číslom 1.0. V prípade zásadnej zmeny sa ďalšie aktualizované verzie označujú 2.0, 3.0 atď. V prípade malých zmien sa označuje 1.1.

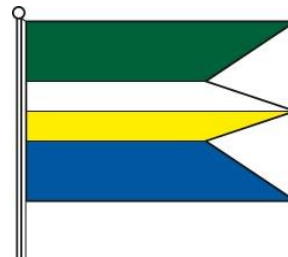

Erb a vlajka obce

Erb obce

vlajka obce

Blazón erbu:

V modrom štíte na zelenej pažiti so striebornými kameňmi medzi dvoma zelenými smrekmi stojaci strieborný obrátený, ohliadajúci sa srnec v zlatej zbroji.

Komentár:

Prírodný motív podľa pečate obce z konca 19. stor.

Základné údaje

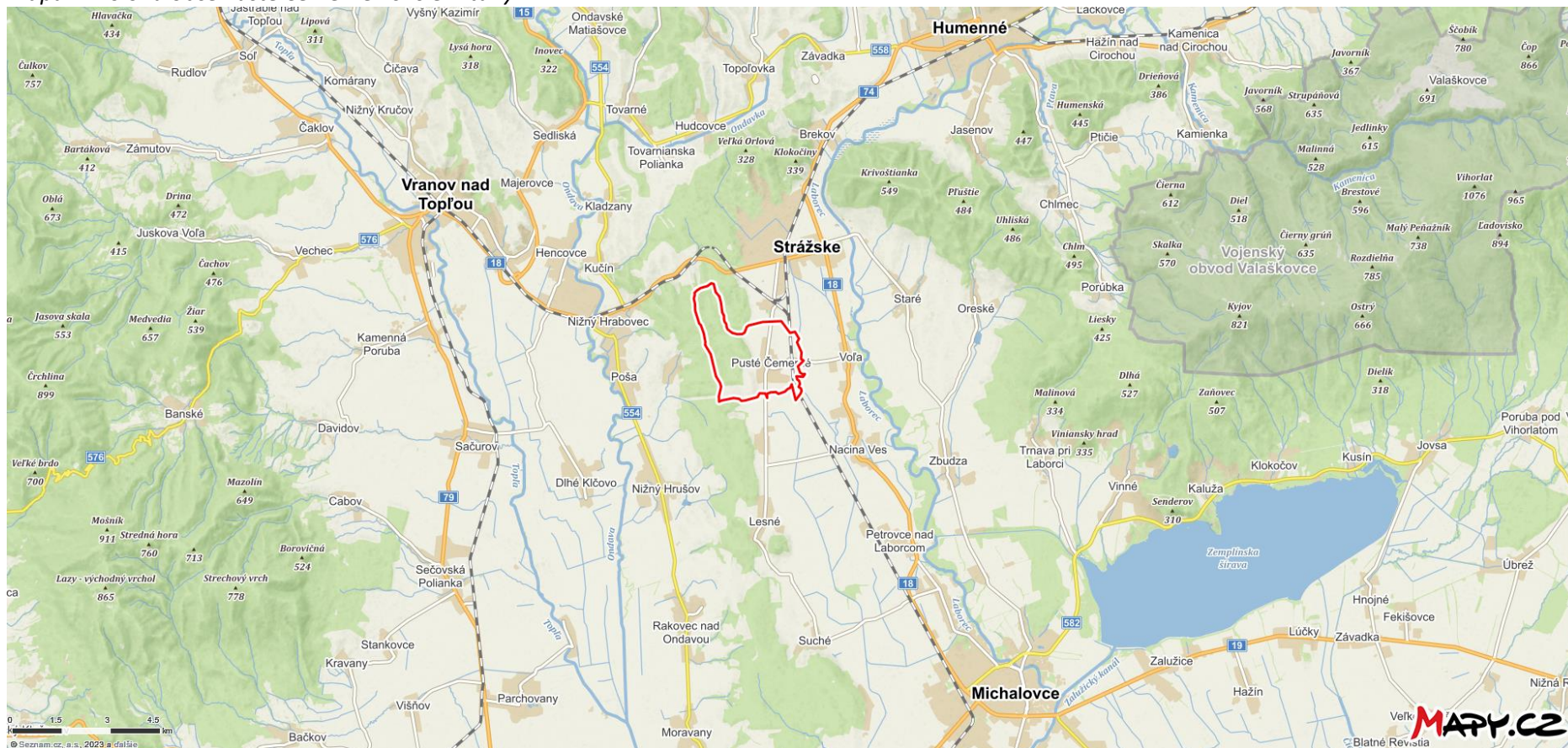
Samosprávny kraj:	Košický
Okres:	Michalovce
Historický región:	Zemplín
Poloha obecného úradu:	48.841048°N, 21.816884°E
Nadm. výška pri obec. úrade:	135 m.n.m.
Rozloha katastra:	668 ha k 31.12.2022
Počet obyvateľov:	356 k 31.12.2022
Hustota obyvateľstva:	53 obyv./km ²
PSČ:	072 22
Evidenčné číslo vozidiel:	MI

Oficiálne kontakty

Adresa:	Obec Pusté Čemerné
	Obecný úrad č. 4
	072 22 Pusté Čemerné
Web:	www.pustecemerne.sk
Email:	obec@pustecemerne.sk
Telefón:	056 / 647 73 03
IČO:	00 325 694

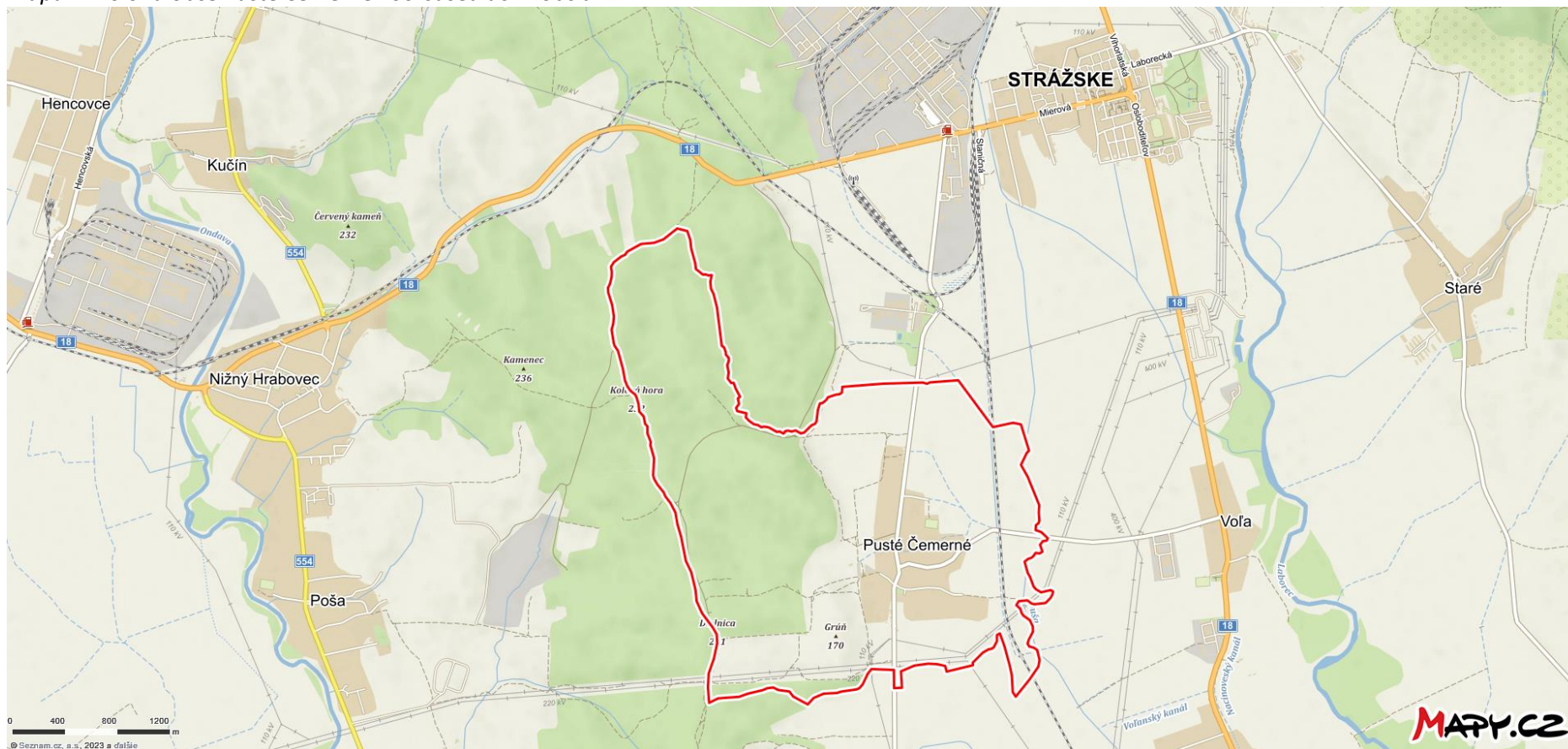
Mapa 1: Poloha obce Pusté Čemerné - širšie vzťahy

Zdroj: mapy.cz

Mapa 2: Poloha obce Pusté Čemerné voči susediacim obciam

Zdroj: mapy.cz

OBSAH

ÚVOD	7
ANALYTICKÁ ČASŤ	8
ZOZNAM ANALYZOVANÝCH VÝCHODISKOVÝCH KONCEPČNÝCH DOKUMENTOV A DÁT.....	9
A.I ANALÝZA VNÚTORNEHO PROSTREDIA.....	11
Poloha katastrálneho územia a prírodné pomery.....	11
Kvalita životného prostredia.....	11
Ochrana prírody a krajiny.....	11
Ochrana pred povodňami.....	11
Odpadové hospodárstvo.....	11
Obyvateľstvo.....	12
Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva.....	12
Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia a veku.....	15
Národnostná a konfesijná štruktúra.....	17
Vzdelanostná štruktúra.....	17
Nezamestnanosť.....	18
Domový a bytový fond.....	21
Dopravná infraštruktúra.....	23
Technická infraštruktúra.....	23
Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra, služby.....	24
Školstvo, kultúrno-spoločenský život a šport.....	24
Administratívno-správne služby.....	25
Bezpečnosť v obci.....	26
Hospodárske pomery.....	26
Polohová atraktivita územia.....	26
Poľnohospodárstvo a priemysel.....	26
Cestovný ruch.....	27
Finančné hospodárenie.....	27
A.II ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA.....	29
Štrukturálne fondy v programovom období 2021-2027.....	30
Členstvo obce v organizáciách.....	30
Zmena klímy.....	31
STEEP analýza.....	32
A.III ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA.....	33
SWOT analýza.....	33
Kľúčové faktory a disparity územia.....	34
B-STRATEGICKÁ ČASŤ	35
STRATEGICKÁ VÍZIA A HLAVNÝ CIEĽ OBCE.....	37
STRATÉGIA ROZVOJA.....	37
C-PROGRAMOVÁ ČASŤ	42

OPATRENIA A PROJEKTOVÉ ZÁMERY PODĽA PRIORITNÝCH OBLASTÍ.....	43
SÚBOR UKAZOVATEĽOV, VÝSLEDKOV A DOPADOV.....	49
D-REALIZAČNÁ ČASŤ.....	52
AKČNÝ PLÁN OBCE	53
ADMINISTRATÍVNE, ORGANIZAČNÉ A INŠTITUCIONÁLNE ZABEZPEČENIE PHSR.....	56
STRUČNÝ POPIS KOMUNIKAČNEJ STRATÉGIE.....	56
SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA.....	56
E-FINANČNÁ ČASŤ	58
INDIKATÍVNY FINANČNÝ PLÁN.....	59
MODEL VIACZDROJOVÉHO FINANCOVANIA A FINANČNÝ RÁMEC.....	60
SYSTÉM HODNOTENIA A ZARAĐOVANIA PROJEKTOVÝCH ZÁMEROV DO FINANCOVANIA	66
ZÁVER	67
PRÍLOHY	68
ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV POUŽITÝCH V PHSR	69
ZOZNAM SKRATIEK POUŽITÝCH V PHSR.....	70
ZOZNAM MÁP, TABULIEK, GRAFOV, OBRÁZKOV A FORMULÁROV	71

Úvod

Obecná samospráva v zmysle zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení a zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja tvorí integrálnu súčasť regionálnej politiky a regionálneho rozvoja. Integrálnou súčasťou regionálnej politiky sa stala najmä v súvislosti s rozsiahlou decentralizáciou verejnej správy, ktorá sa na Slovensku uskutočnila po prelome milénia a ktorou na obecné samosprávy prešlo obrovské množstvo kompetencií, zodpovednosti a taktiež financií, predstavujúcich významnú časť verejných financií. Samosprávy tak v oblasti vytvárania podmienok pre hospodársky a sociálny rozvoj územia majú svoje nezastupiteľné postavenie. Či už v rámci svojich originálnych kompetencií alebo preneseného výkonu štátnej správy, obce zabezpečujú výkony a služby vo verejnom záujme. Z tohto dôvodu je potrebné venovať veľkú pozornosť a úsilie koncipovaniu rozvojových stratégií samospráv.

Dokument „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Pusté Čemerné na roky 2023-2030“ (ďalej len „PHSR“) je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskej a sociálnej situácie stanovuje strategické ciele a priority v záujme budúceho rozvoja obce. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania obce. Týmto programom sa uskutočňuje podpora rozvoja na lokálnej úrovni s dôrazom na hospodársku, sociálnu a environmentálnu oblasť. Ide o program cielených opatrení, navrhnutý pre stimulovanie rozvoja obce v strednodobom horizonte. Cieľom tohto dokumentu je navrhnúť funkčne trvalo udržateľnú rozvojovú stratégiu, zameranú na realizáciu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce so zreteľom na potreby jej obyvateľov. Tento dokument formuluje tak strategické ciele, ako aj konkrétne opatrenia a aktivity, realizáciou ktorých budú tieto ciele naplnené. PHSR nie je uzavretý dokument bez možnosti zmien. Práve naopak, je dokumentom živým, otvoreným, ktorý môže byť v prípade potreby kedykoľvek aktualizovaný, dopĺňovaný a upravovaný. Jeho význam a využitie spočíva predovšetkým v tom, že je spracovaný na základe prieskumu názorov a potrieb volených orgánov obce, jej obyvateľov, záujmových skupín, ako aj za spoluúčasti miestnych aktérov a odborníkov.

Ambíciou dokumentu je podať odpovede na tri základné a najdôležitejšie otázky:

1. Akí sme a kde sa nachádzame?
2. Kam sa chceme dostať?
3. Ako sa tam dostaneme?

Cieľom analytickej časti je identifikácia rozvojových faktorov a disparít obce (akí sme a kde sa nachádzame). Následne je v strategickej časti sformulovaná vízia, ktorá dáva odpoveď na druhú otázku (kam sa chceme dostať). Spôsob ako sa tam dostať je stanovený v stratégii rozvoja, ktorej úspešné naplnenie bude závislé od úspešnosti realizácie opatrení a aktivít, definovaných v programovej časti dokumentu.

Pri vypracovaní tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa zohľadnili priority Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR, ako aj jej vízia regionálneho rozvoja na Slovensku: Slovensko sa má stať krajinou s vysokou kvalitou života všetkých jeho obyvateľov. V záujme naplnenia dlhodobej vízie regionálneho rozvoja SR zameranej na rozvoj obcí, miest a regiónov, na zvyšovanie ich výkonnostného potenciálu a konkurencieschopnosti Národná stratégia regionálneho rozvoja SR stanovuje strategický cieľ: Integrovaným a výsledkovo orientovaným prístupom k regionálnemu rozvoju a na základe využitia vnútorného potenciálu regiónov zvýšiť do roku 2030 ich adaptabilitu, konkurencieschopnosť a výkonnosť pri súčasnom zvyšovaní kvality života obyvateľov a pri rešpektovaní princípov udržateľného rozvoja.

Analytická časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Analytická časť PHSR obsahuje komplexné zhodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce s väzbami na širšie územie – analýzu aktuálneho stavu, v akom sa obec nachádza. Definuje vnútorný potenciál územia a limitujúce faktory rozvoja obce.

Zoznam analyzovaných východiskových koncepčných dokumentov a dát

Pri spracovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Pusté Čemerné na roky 2023-2030 boli analyzované a zohľadnené už existujúce programovacie a plánovacie dokumenty:

Tabuľka 1: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov

Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov			
Názov dokumentu	Platnosť dokumentu	Úroveň dokumentu	Zdroj
Povodňová dokumentácia obce	priebežne	lokálna	Obecný úrad Pusté Čemerné
PHSR Košického samosprávneho kraja 2016-2022	2016-2022	regionálna	http://web.vucke.sk
Vstupná správa k vypracovaniu Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2022-2030	2022-2030	regionálna	http://web.vucke.sk
Územný plán veľkého územného celku Košického kraja	priebežne	regionálna	http://web.vucke.sk
Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030	do 2030	národná	www.mirri.gov.sk
Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	od 2001	národná	www.mindop.sk
Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030	do 2030	národná	www.minv.sk
Partnerská dohoda 2021-2027	2021-2027	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Operačný program Slovensko 2021-2027	2021-2027	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Agenda 2030	do 2030	nadnárodná	www.mirri.gov.sk

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Okrem rôznych koncepčných dokumentov bolo pri spracovaní dokumentu použité aj veľké množstvo dát rôzneho charakteru. Ich prehľad zobrazuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 2: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát

Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát		
Oblasť dát/téma	Zdroj údajov	Webová stránka
Obyvateľstvo	Obec Pusté Čemerné Štatistický úrad SR Databáza regionálnej štatistiky Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021	www.pustecemerne.sk www.statistics.sk datacube.statistics.sk www.upsvar.sk www.scitanie.sk
Bývanie	Obec Pusté Čemerné Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021	www.pustecemerne.sk www.scitanie.sk
Hospodárstvo	Obec Pusté Čemerné Štatistický úrad SR Databáza regionálnej štatistiky Obchodný register Živnostenský register	www.pustecemerne.sk www.statistics.sk datacube.statistics.sk www.orsr.sk www.zrsr.sk
Školstvo a vzdelávanie	Obec Pusté Čemerné Centrum vedecko-technických informácií	www.pustecemerne.sk www.cvtisr.sk
Zdravotníctvo	Obec Pusté Čemerné	www.pustecemerne.sk
Sociálna sféra	Obec Pusté Čemerné Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny	www.pustecemerne.sk www.upsvar.sk

Zdroj: vlastné spracovanie

A.I Analýza vnútorného prostredia

Poloha katastrálneho územia a prírodné pomery

Obec Pusté Čemerné leží v Košickom kraji, v okrese Michalovce. Jej katastrálne územie susedí s katastrálnymi územiaми: Strážske, Voľa, Nacina Ves, Poša a Nižný Hrabovec. Obec leží v severnej (pahorkatinnej) časti Východoslovenskej nížiny.

Geologická stavba územia nie je veľmi pestrá – územie je tvorené neogénom (sivé vápnité íly až ílovce, pieskovce, zlepenca, ale aj neogénne vulkanity a iné). Z hľadiska geomorfologického členenia patrí katastrálne územie obce do Alpsko-Himalájskej sústavy, podsústavy Panónska panva, provincie Východopanónska panva, subprovincie Veľká Dunajská kotlina, oblasti Východoslovenská nížina, celku Východoslovenská pahorkatina a dvoch podcelkov: Pozdišovský chrbát a Laborecká niva (oba podcelky s rovnomennými geomorfologickými jednotkami).

Hydrologicky patrí kataster obce do úmoria Čierneho mora a povodia Bodrogu. Sústavu vodných tokov v území tvorí predovšetkým Vybúchanec, menšie bezmenné toky a sústava umelo vytvorených kanálov. Rieky a potoky na území obce majú dažďovo-snehový režim odtoku s najvyššou vodnosťou vo februári až apríli (s najvyššími prietokmi v marci) a najnižšou vodnosťou v septembri. Kataster obce leží v dvoch hydrogeologických rajónoch Q 108 (Kvartér Laborca od Strážskeho po Stretavu) a N 107 (Neogén Pozdišovského chrbta a Malčickej tabule). Celé územie obce patrí do teplej klimatickej oblasti, okrsku T7 (teplý, mierne vlhký, s chladnou zimou). Územie obce je málo bohaté na vlahu – priemerný ročný úhrn zrážok sa pohybuje na úrovni cca 600 mm. V januári dosahuje úhrn zrážok okolo menej ako 40 mm, v júli cca 80 mm.

Z pôdných typov sa v katastri obce nachádzajú najmä fluvizeme glejové stredné a ťažké, podzoly a pseudogleje. Z hľadiska fytogeografického členenia patrí kataster obce do dubovej fytogeograficko-vegetačnej zóny, nížinnej podzóny a pahorkatinnej oblasti. Zoogeografické členenie terestrického biocyklu zaraďuje územie obce do provincie stepí, panónskeho úseku.

Kvalita životného prostredia

Ochrana prírody a krajiny

Z aspektu územnej ochrany prírody leží kataster obce Pusté Čemerné v území s I. stupňom ochrany prírody a krajiny (ktorým je podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny územie celej Slovenskej republiky). Priamo v katastri obce sa nenachádzajú žiadne veľkoplošné ani maloplošné chránené územia ani prvky ochrany prírody s 2. alebo vyšším stupňom ochrany. Neďaleko obce sa však nachádza veľkoplošné chránené územie – Chránená krajinná oblasť Vihorlat (CHKO Vihorlat). Z hľadiska medzinárodných chránených území, patriacich do siete NATURA 2000, nezasahuje do katastra obce Pusté Čemerné žiadne Chránené vtáčie územie ani územie európskeho významu.

Podľa Informačného systému environmentálnych záťaží, vedeného Ministerstvom životného prostredia SR, nie sú na území obce Pusté Čemerné evidované žiadne environmentálne záťaže.

Ochrana pred povodňami

Z hľadiska manažmentu povodí sa v intraviláne obce žiadne problémové lokality s potenciálom záplav nenachádzajú, v obci sa záplavy (či už z dôvodu výdatnejších, dlhotrvajúcich zrážok alebo z dôvodu privalových dažďov) prakticky nevyskytujú.

Odpadové hospodárstvo

Systém zberu komunálnych odpadov je v obci nastavený podľa reálnych potrieb obyvateľov a zabezpečuje sa v súlade s ustanoveniami zákona NR SR č. 79/2015 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov. Úroveň vytriedenia komunálneho odpadu je však pomerne nízka, za rok 2022 dosiahla

necelých 30 %. Obec teda v tomto ukazovateli ešte stále zaostáva za cieľmi v oblasti nakladania s odpadmi, stanovenými pre Slovenskú republiku (dosiahnuť mieru recyklácie na úrovni 60 %).

Na zber zmesového komunálneho odpadu sa používajú KUKA nádoby alebo veľkoobjemové kontajnery (VOK). V obci je zavedený kalendárový systém zberu zmesového odpadu – všetky nádoby na zmesový odpad sa vyvážajú v pravidelných intervaloch. V záujme kvalitnejšieho a efektívnejšieho nakladania s odpadmi v obci by bolo vhodné vybudovať malú kompostáreň (tzv. obecné kompostovisko).

Obyvateľstvo

Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva

Nasledujúca tabuľka zobrazuje základné parametre stavu a pohybu obyvateľstva obce Pusté Čemerné za posledných 10 rokov. Počet obyvateľov sa v tomto období znížil o 1 (z 357 v roku 2013 na 356 v roku 2022).

Tabuľka 3: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva

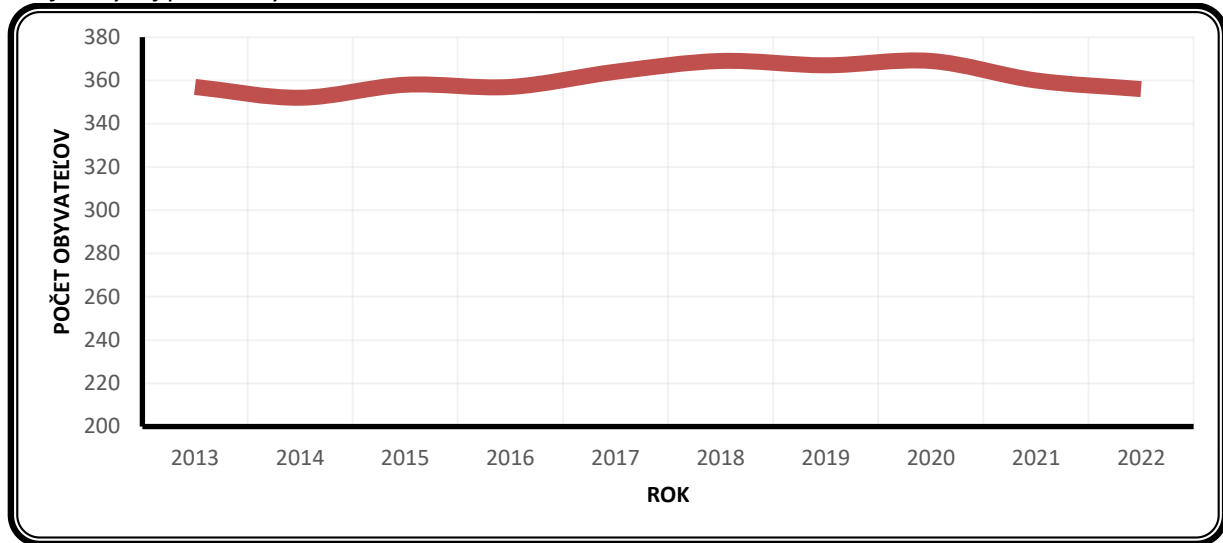
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Počet obyvateľov (k 31.12.)	357	352	358	357	364	369	367	369	360	356
Živonarodení	2	1	4	4	4	6	5	6	2	3
Zomrelí	5	5	6	4	3	2	5	5	7	5
Bilancia prirodzeného pohybu	-3	-4	-2	0	1	4	0	1	-5	-2
Prisťahovaní	9	5	11	8	10	5	5	3	6	4
Vystáňovaní	3	6	3	9	4	4	7	2	7	6
Migračné saldo	6	-1	8	-1	6	1	-2	1	-1	-2
Bilancia celkového pohybu	3	-5	6	-1	7	5	-2	2	-6	-4
Hr.m. živorodenosti (‰)	5,6	2,8	11,2	11,2	11,0	16,3	13,6	16,3	5,6	8,4
Hr.m. úmrtnosti (‰)	14,0	14,2	16,8	11,2	8,2	5,4	13,6	13,6	19,4	14,0
Hr.m. prirodzeného prírastku (‰)	-8,4	-11,4	-5,6	0,0	2,7	10,8	0,0	2,7	-13,9	-5,6
Hr.m. imigrácie (‰)	25,2	14,2	30,7	22,4	27,5	13,6	13,6	8,1	16,7	11,2
Hr.m. emigrácie (‰)	8,4	17,0	8,4	25,2	11,0	10,8	19,1	5,4	19,4	16,9
Hr.m. migračného salda (‰)	16,8	-2,8	22,3	-2,8	16,5	2,7	-5,4	2,7	-2,8	-5,6
Hr.m. celkového prírastku (‰)	8,4	-14,2	16,8	-2,8	19,2	13,6	-5,4	5,4	-16,7	-11,2

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné prepočty

Počet obyvateľov obce stagnuje. V podstate možno konštatovať, že v ostatných 10 rokoch len osciluje cca okolo úrovne 360.

Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Pusté Čemerné

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

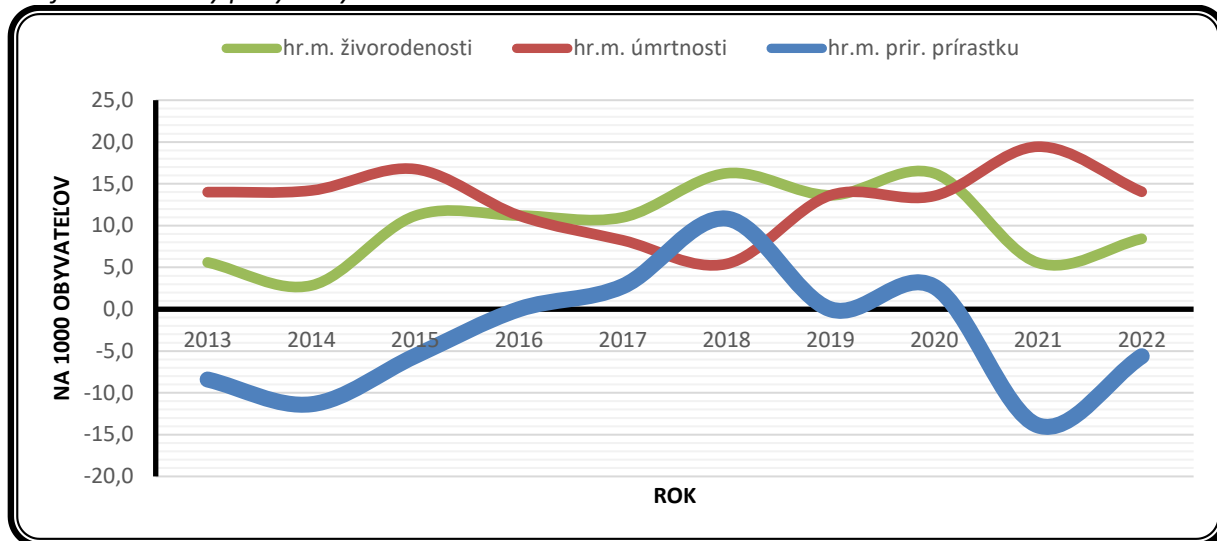
Úroveň natality za posledných 10 rokov mala pomerne nevyrovnaný priebeh, keď sa pohybovala v rozmedzí cca 3-16 ‰ (čo je však v obciach s takýmto nízkym počtom obyvateľov prirodzené). Počet narodených detí sa v obci medziročne pohyboval v rozmedzí 1-6. Priemerná hodnota ukazovateľa hrubej miery živorodenosti za celé hodnotené obdobie, teda za posledných 10 rokov, bola v Pustom Čemernom 10,2 ‰. Obec teda v tomto ukazovateli dosahuje málo priaznivé hodnoty. Pre porovnanie, v okrese Michalovce sa hr. m. živorodenosti pohybuje na úrovni cca 10,0 ‰, v Košickom kraji 11,0 ‰ a v Slovenskej republike na úrovni cca 9,5 ‰.

Medziročný vývoj počtu zomrelých mal, podobne ako u živonarodených, taktiež menej vyrovnaný priebeh. Najmenej zomrelých za posledných 10 rokov bolo v roku 2018 (2 osoby), najviac v roku 2021 (7 osôb). Úroveň mortality sa teda pohybovala v rozmedzí od 5,4 po 19,4 ‰, pričom priemer za posledných 10 hodnotených rokov bol v Pustom Čemernom 13,0 ‰. V obci teda môžeme pozorovať vyššiu mieru úmrtnosti akú má Slovenská republika (cca 11,0 ‰), Košický kraj (10,5 ‰) i okres Michalovce (cca 10,5 ‰).

Takéto hodnoty hrubej miery živorodenosti a hrubej miery úmrtnosti sa odzrkadľujú v bilancii prirodzeného pohybu obyvateľstva Pustého Čemerného. Obec bola počas väčšiny hodnoteného obdobia populačne stratová (5x), 2x bola bilancia vyrovnaná a pozitívnu bilanciu prirodzeného pohybu zaznamenala len 3x. Hrubá miera prirodzeného prírastku sa v posledných 10 rokoch pohybovala v rozmedzí od -13,9 ‰ po 10,8 ‰. Z dôvodu takejto kombinácie natality s mortalitou bola reprodukcia obyvateľstva za posledných 10 rokov neefektívna. Celkovo možno konštatovať, že prirodzenými populačnými procesmi dochádzalo v obci k úbytku obyvateľov.

Graf 2: Prirodený pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022

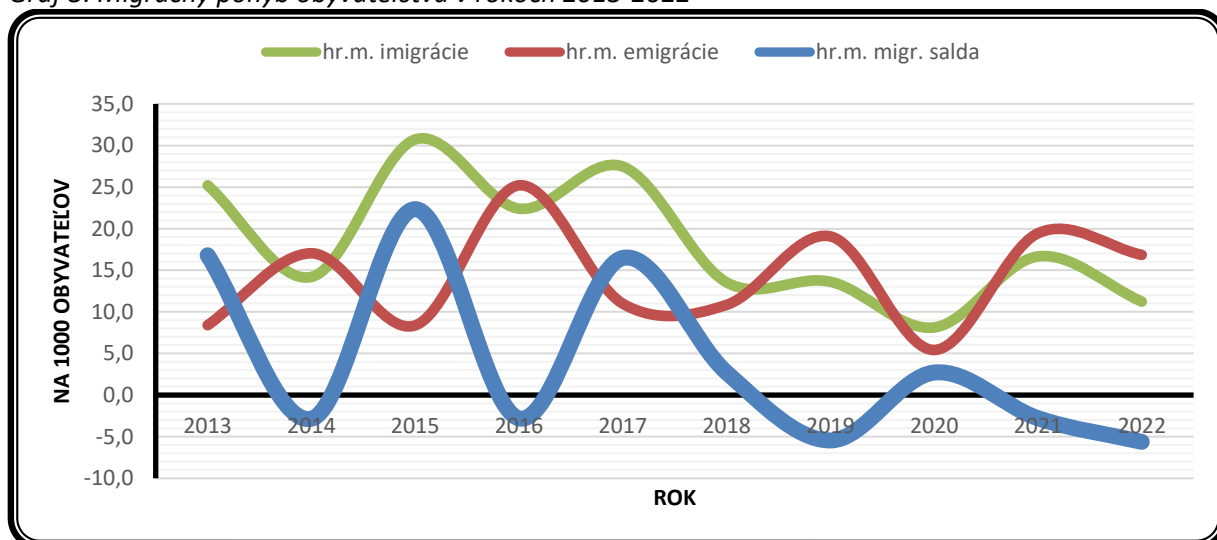

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Zatiaľ čo vývoj prirodzeného pohybu je v obci negatívny, vývoj z hľadiska migračného pohybu už takým nie je. Hrubá miera imigrácie sa v obci za posledných 10 rokov pohybovala v priemere na úrovni 18,3 ‰ (priemerne sa ročne prisťahovalo 6,6 osoby). Hrubá miera emigrácie v hodnotenom období dosahovala mierne nižšie hodnoty, pričom jej priemerná úroveň bola 14,2 ‰ (v priemere 5,1 vystahovaných osôb ročne).

Výsledkom hore uvedených procesov bol mierne priaznivý vývoj migračného salda, ktoré sa pohybovalo v rozmedzí od -2 osôb v rokoch 2019 a 2022 po +8 osôb v roku 2015. Kladné migračné saldo obec zaznamenala 5x a rovnako 5x bolo migračné saldo záporné. Keďže však boli migračné prírastky výrazne vyššie ako migračné úbytky, celkovo obec vykazuje pozitívnu bilanciu migračného salda. Možno teda konštatovať, že trend vývoja za posledných 10 rokov je mierne priaznivý.

Graf 3: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

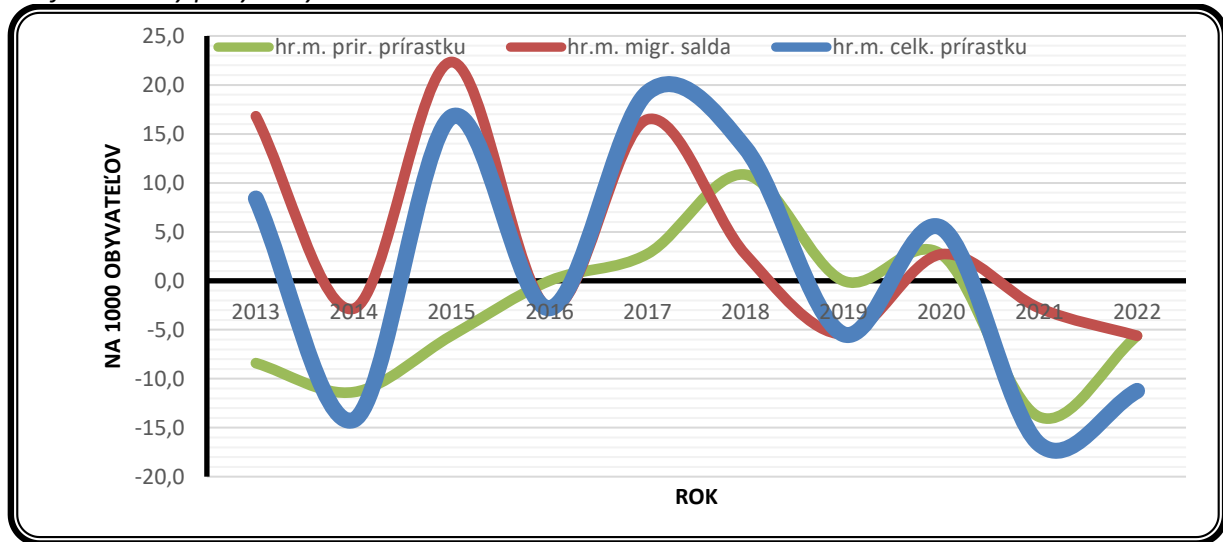
Hrubá miera prirodzeného prírastku dosahovala počas väčšiny hodnoteného obdobia záporné hodnoty (viac ľudí v týchto rokoch zomrelo ako sa ich narodilo), čiže prirodzenými populačnými procesmi počet obyvateľov poväčšine klesal. Naproti tomu, hrubá miera migračného salda dosiahla celkovo kladnú

hodnotu, znamenajúcu migračný prírastok obyvateľstva (viac ľudí sa do obce za ostatných 10 rokov prisťahovalo ako sa z nej vysťahovalo).

Výsledkom kombinácie vyššie popísaných prirodzených populačných procesov a migračných procesov je takmer vyrovnaná bilancia celkového pohybu obyvateľstva obce Pusté Čemerné za ostatných 10 rokov. Celkovú situáciu ohľadne populačného vývoja v obci možno teda hodnotiť skôr negatívne (keďže počet obyvateľov zo strednodobého hľadiska nerastie, ale v podstate len osciluje okolo určitej úrovne).

Graf 4: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

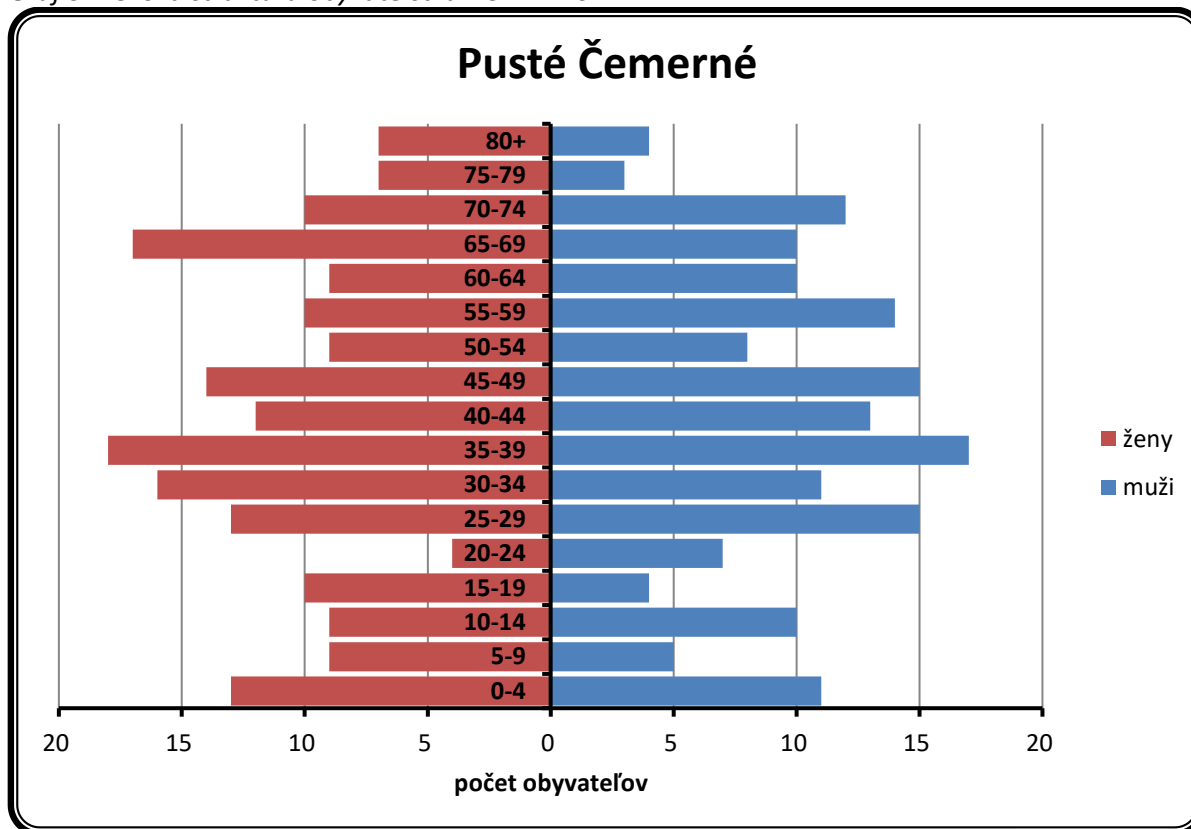
Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia a veku

Veková pyramída obyvateľstva Pustého Čemerného ukazuje, že v obci sa z pohľadu demografickej reprodukcie nachádza regresívny typ populácie, keďže početnosť predreprodukčnej zložky (0-14 r.) nedosahuje početnosť poreprodukčnej (nad 50 r.) zložky obyvateľstva (v pomere 57 k 130 k 31.12.2022). Najvyššie zastúpenie v štruktúre obyvateľstva Pustého Čemerného majú vekové skupiny (podľa poradia) 35-39 ročných (35 obyvateľov), 45-49 ročných (29) a 25-29 ročných (28 obyvateľov). K 31.12.2022 tu spomedzi 356 obyvateľov žilo 57 detí do 14 rokov a 70 seniorov vo veku nad 65 rokov. Zo spomínaných 356 obyvateľov tu k uvedenému dátumu žilo 169 mužov a 187 žien.

V nadväznosti na typ vekovej pyramídy a typ populácie možno konštatovať, že z dlhodobého hľadiska bude prostredníctvom prirodzeného pohybu počet obyvateľov obce (pri nezmenených podmienkach) klesať.

Graf 5: Veková štruktúra obyvateľstva k 31.12.2022

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Obyvateľstvo obce starne. Ako vidieť z nasledujúcej tabuľky, priemerný vek obyvateľstva sa za ostatných 10 rokov zvýšil zo 40,52 na 41,84 rokov. V porovnaní so Slovenskou republikou žije v obci trochu staršie obyvateľstvo, to však starne pomalším tempom ako je priemer SR.

Tabuľka 4: Vývoj priemerného veku obyvateľstva

Priemerný vek / rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Pusté Čemerné	40,52	41,29	40,90	41,61	41,55	41,47	41,63	41,55	41,61	41,84
Slovenská republika	39,60	39,87	40,13	40,37	40,59	40,82	41,06	41,26	41,39	41,62

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

V štruktúre obyvateľstva vo vzťahu k ekonomickej aktivite, teda podľa produktívnych vekových skupín, prevláda poproduktívna zložka (65+ r.) nad predproduktívnou zložkou (0-14 r.) obyvateľstva, pričom podiel produktívnej zložky je 64,3 %.

Tabuľka 5: Veková štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín

k 31.12.2022	Počet obyvateľov	Veková štruktúra obyvateľov					
		počet			podiel (%)		
		0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
Pusté Čemerné	356	57	229	70	16,0	64,3	19,7

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Národnostná a konfesionálna štruktúra

Národnostné zloženie obyvateľstva Pustého Čemerného bolo v čase Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 takmer homogénne, keďže v ňom podľa jeho výsledkov výrazne dominovala slovenská národnosť s 96,4 % obyvateľov (353 z 366 osôb).

Tabuľka 6: Štruktúra obyvateľov podľa národnosti

Národnosť	Počet obyvateľov	Podiel (%)
slovenská	353	96,4
rusínska	1	0,3
nezistená	12	3,3
SPOLU	366	100,0

Zdroj: SODB 2021

V konfesionálnej štruktúre obyvateľstva v čase Sčítania 2021 prevládalo rímskokatolícke vierovyznanie so 49,7 % obyvateľov (182 z 366 obyvateľov), vysoké zastúpenie však mala aj Gréckokatolícka cirkev (36,6 %; 134 obyvateľov). K žiadnemu náboženstvu sa nehlásilo 6,6 % obyvateľov obce (24 osôb) a u 3,8 % obyvateľov (14 osôb) príslušnosť ku konfesiám zistená nebola (SODB 2021).

Tabuľka 7: Štruktúra obyvateľov podľa náboženského vyznania

Konfesia	Počet obyvateľov	Podiel (%)
bez náboženského vyznania	24	6,6
Rímskokatolícka cirkev	182	49,7
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	1	0,3
Gréckokatolícka cirkev	134	36,6
Reformovaná kresťanská cirkev	1	0,3
Pravoslávna cirkev	4	1,1
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	5	1,4
islam	1	0,3
nezistené	14	3,8
SPOLU	366	100,0

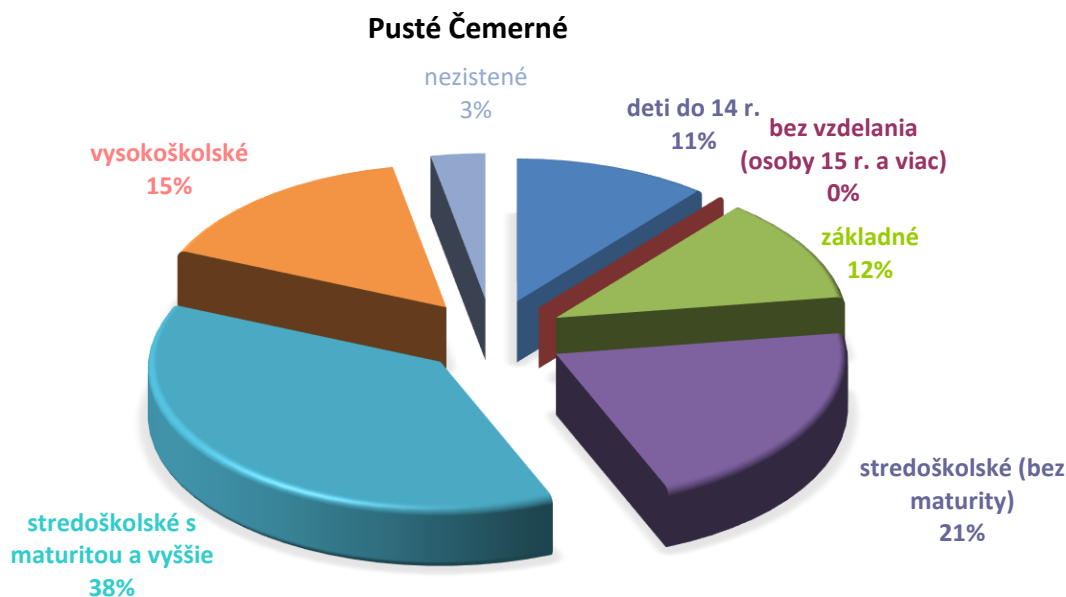
Zdroj: SODB 2021

Vzdelanostná štruktúra

Podľa výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 (SODB 2021) malo v tom čase (k 1.1.2021) 12 % obyvateľov obce ako najvyššie dosiahnuté vzdelanie len základné vzdelanie (tzn. osoby vo veku 15 rokov a viac, ktoré neukončili žiadne vzdelanie + osoby s ukončeným základným vzdelaním). Stredoškolské vzdelanie bez maturity (max. výučný list) malo 21 % a stredoškolské vzdelanie s maturitou a vyššie 38 % obyvateľov Pustého Čemerného. Vysokoškolské vzdelanie v roku 2021 malo 15 % obyvateľov obce.

Graf 6: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania

Zdroj: SODB 2021

Nezamestnanosť

Výrazným sociálno-ekonomickým javom spojeným s existenciou trhu práce je nezamestnanosť. Tá predstavuje jednak vážny ekonomický problém, pretože reprezentuje stratenú potenciálnu hodnotu celej ekonomiky, no zároveň je i významným sociálnym indikátorom, pretože, ako to dokazujú viaceré štúdie, je spojená s takými spoločenskými javmi, ako je zvýšená rozvodovosť, kriminalita, zlé mentálne a fyzické zdravie, rôzne sociálno-patologické javy a pod.

Existencia nezamestnanosti má teda silný vplyv na život samotných nezamestnaných. Strata zamestnania prináša pre jednotlivca rôzne negatívne dôsledky, ktoré sa netýkajú len poklesu životnej úrovne, spojeného s poklesom príjmu, ale aj výrazných zmien v každodennom živote, spoločenských vzťahoch, hodnotách, v sociálnych inštitúciách (najmä v rodine). Nezamestnaní majú menej priestoru pre prijímanie zásadných rozhodnutí o svojom živote a menšiu šancu rozvíjať svoje zručnosti. S výskytom nezamestnanosti, najmä dlhodobej, hrozí pre jednotlivca riziko asociálneho správania, spôsobené nadbytkom času, nudou, nedostatkom programu a povinností a vylúčením zo spoločnosti. Medzi najcitlivejšie a najzávažnejšie dôsledky nezamestnanosti patrí výskyt chudoby. Chudoba a nezamestnanosť sú totiž veľmi úzko korelujúce fenomény, spôsobujúce jednotlivcom ťažké sociálne a psychologické dôsledky.

Počet uchádzačov o zamestnanie sa v obci Pusté Čemerné za posledných 10 rokov pohyboval v rozmedzí 11 až 45. Miera nezamestnanosti sa teda v obci v ostatnom období pohybovala v rozpätí od 6,3 % (2019) po 25,6 % (2015), pričom k 31.12.2022 bola na úrovni 8,0 %. Pre porovnanie, k 31.12.2022 bola miera nezamestnanosti v okrese Michalovce na úrovni 11,7 %, v Košickom kraji 9,7 % a v Slovenskej republike 6,6 %. V okolitých okresoch, s ktorými okres Michalovce susedí, bola nasledovná: Vranov nad Topľou 15,8 %, Humenné 8,0 %, Snina 9,6 %, Trebišov 13,7 % a Sobrance 13,6 %.

Tabuľka 8: Vývoj nezamestnanosti v obci

k 31.12.	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Počet UoZ	42	36	45	31	27	19	11	24	24	14
Miera nezamestnanosti* (%)	23,9	20,5	25,6	17,6	15,3	10,8	6,3	13,6	13,6	8,0

* Na výpočet miery nezamestnanosti bol použitý údaj o ekonomicky aktívnom obyvateľstve v obci zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021.

Zdroj: SODB 2021, UPSVaR, vlastné spracovanie

Na konci roku 2022 bolo v obci Pusté Čemerné prostredníctvom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny evidovaných 14 uchádzačov o zamestnanie. Z tohto počtu boli 4 muži a 10 žien. Ako ukazuje nasledujúca tabuľka, najväčšie problémy s nezamestnanosťou v obci majú obyvatelia vo veku 50-59 rokov. Ide o vekovú skupinu obyvateľov, ktorá je na trhu práce marginalizovaná a ktorá má obvyčajne po strate predchádzajúceho zamestnania problém nájsť si opätovne zamestnanie nové.

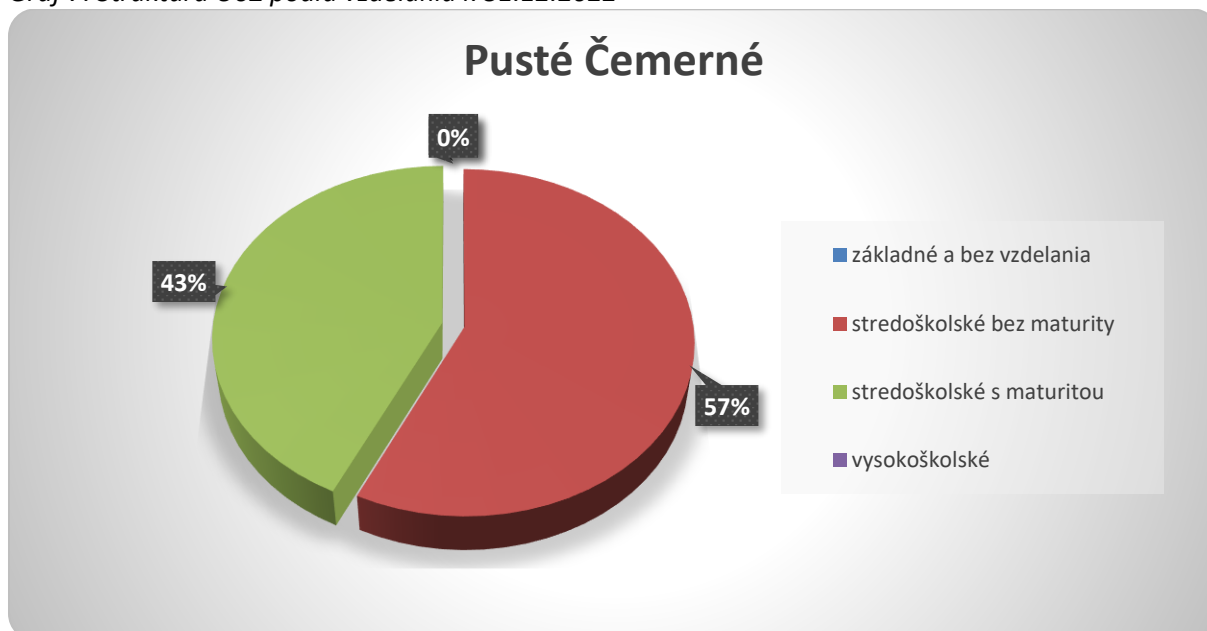
Tabuľka 9: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2022

do 19 r.		20-29 r.		30-39 r.		40-49 r.		50-59 r.		nad 60 r.		UoZ spolu	
počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
0	0,0	1	7,1	3	21,4	1	7,1	5	35,7	4	28,6	14	100

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že so zvyšujúcim stupňom dosiahnutého vzdelania sa pre jednotlivých obyvateľov zvyšuje pravdepodobnosť uplatnenia na trhu práce. Z tohto hľadiska je v Pustom Čemernom veľmi pozitívnu skutočnosť, že zo 14 uchádzačov o zamestnanie na konci roku 2022 nebol ani jeden UoZ s najvyšším ukončeným vzdelaním základným alebo bez vzdelania.

Graf 7: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.12.2022

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

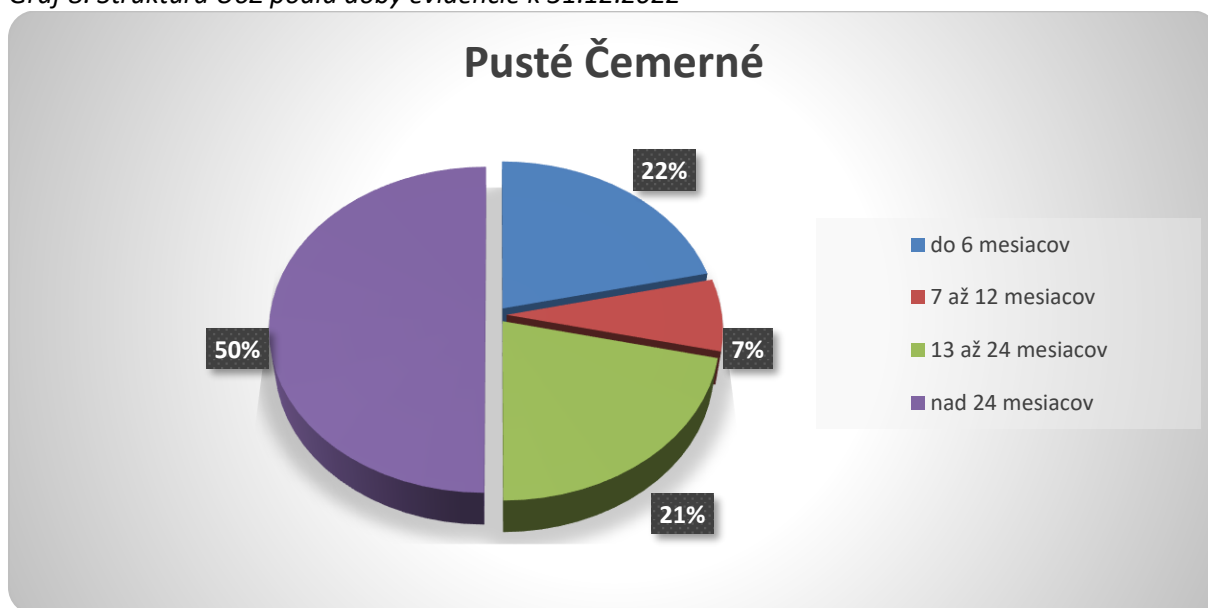
Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie patrí medzi najvýznamnejšie parciálne indikátory, poukazujúce na „zdravie“ ekonomickej a sociálnej sféry v tom – ktorom regióne. S nepriaznivou štruktúrou UoZ podľa doby evidencie (tzn. s vysokým podielom dlhodobo

nezamestnaných osôb – nad 12 mesiacov) sa spájajú výrazné problémy ekonomického a sociálneho charakteru (vysoké sociálne dávky, „neschopnosť“ zamestnať takýchto obyvateľov, chudoba, sociálno-patologické javy a pod.). Z hľadiska štruktúry uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie sa sleduje predovšetkým podiel dlhodobo nezamestnaných osôb na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie, keďže dlhodobá nezamestnanosť patrí medzi výrazne negatívne ukazovatele socioekonomického rozvoja (resp. zaostalosti) daného regiónu.

V Slovenskej republike sa podiel krátkodobo nezamestnaných (menej ako 7 mesiacov) v roku 2022 pohyboval na úrovni cca 40 %, podiel strednodobo nezamestnaných (7 – 12 mesiacov) na úrovni cca 19 % a podiel dlhodobo nezamestnaných až okolo úrovne 41 % (pričom Slovenská republika a špeciálne regióny východného Slovenska vykazujú dokonca najvyšší podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov v rámci všetkých regiónov Európskej únie). V Pustom Čemernom bol k 31.12.2022 podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov (nad 12 mesiacov) až 71 %, pričom až 50 % (7 UoZ) z celkového počtu UoZ bolo nezamestnaných viac ako 2 roky.

Graf 8: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.12.2022

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa klasifikácie zamestnaní (KZAM) nám zatrieďuje nezamestnaných do skupín podľa toho, aký charakter malo pracovné miesto, ktoré zaujímal terajší uchádzač o zamestnanie bezprostredne pred tým, než bol zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Jednotlivé zamestnania sú v KZAM rozdelené do tried podľa charakteru práce, zložitosti, zodpovednosti a kvalifikačnej náročnosti práce. Pri KZAM sa dôraz kladie na charakter pracovného miesta a nie na to, či zamestnanec v konkrétnom zamestnaní je viac alebo menej kvalifikovaný ako iný zamestnanec v rovnakom zamestnaní. Najvyšší podiel v štruktúre UoZ podľa KZAM majú v Pustom Čemernom operátori a montéri strojov a zariadení (4 UoZ zo 14; 28,6 %). Druhú najvýznamnejšiu skupinu tvoria pracovníci v službách a obchode (3 zo 14 UoZ; 21,4 %).

Tabuľka 10: Štruktúra UoZ podľa KZAM k 31.12.2022

Trieda KZAM	Počet UoZ	Podiel (%)
0 - Príslušníci ozbrojených síl	0	0,0
1 - Zákonodarcovia, riadiaci pracovníci	0	0,0
2 - Špecialisti	0	0,0
3 - Technici a odborní pracovníci	0	0,0
4 - Administratívni pracovníci	0	0,0
5 - Pracovníci v službách a obchode	3	21,4
6 - Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve	1	7,1
7 - Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci	2	14,3
8 - Operátori a montéri strojov a zariadení	4	28,6
9 - Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	2	14,3
N/A - neurčené	2	14,3
Spolu	14	100,0

* klasifikácia zamestnaní je vytvorená v súlade s medzinárodnou štandardnou klasifikáciou zamestnaní ISCO-08
Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Domový a bytový fond

Charakteristika bytového fondu v Pustom Čemernom je na priemernej úrovni. V čase Sčítania 2021 (SODB 2021) sa v obci nachádzalo spolu 149 domov, v ktorých bol rovnaký počet bytov. V štruktúre domového fondu prevládali predovšetkým rodinné domy (145 domov; 97,3 %). V obci sa žiadny bytový dom nenachádza.

Napojenie na verejný vodovod priamo v dome malo v tom čase len 10 domov (6,7 %), mimo domu až 130 domov (87,3 %). Žiadnu vodovodnú prípojku nemali 4 domy (2,7 %). Keďže v obci nie je vybudovaná verejná kanalizácia, žiadny dom nie je na ňu napojený. V obci sa nachádzajú najmä veľmi veľké byty (s 5 a viac obytnými miestnosťami). Väčšina domov v obci bola postavená počas socializmu, viacero nových domov však bolo v obci vybudovaných aj v ostatných rokoch.

Tabuľka 11: Počet domov podľa typu domu

Typ domu	Počet domov	Podiel (%)
rodinný dom	145	97,3
bytový dom	0	0,0
polyfunkčná budova	0	0,0
ostatné budovy na bývanie	1	0,7
neskolaudovaný rodinný dom	0	0,0
núdzový objekt, neurčený na bývanie	0	0,0
inštitucionálne alebo kolektívne zariadenia	0	0,0
ostatné	3	2,0
nezistený	0	0,0
SPOLU	149	100,0

Zdroj: SODB 2021

Tabuľka 12: Štruktúra domov podľa typu vodovodnej prípojky

	v dome - z verejnej siete	v dome - vlastná	mimo domu - z verejnej siete	mimo domu - vlastná	bez prípojky	nezistený	Spolu
Počet domov	10	2	130	1	4	2	149
Podiel (%)	6,7	1,3	87,3	0,7	2,7	1,3	100,0

Zdroj: SODB 2021

Tabuľka 13: Štruktúra domov podľa typu kanalizačného systému

	septik, žumpa	prípojka na kanalizačnú sieť	domáca čistička odpadových vôd	bez kanalizácie	nezistený	Spolu
Počet domov	130	0	4	13	2	149
Podiel (%)	87,3	0,0	2,7	8,7	1,3	100,0

Zdroj: SODB 2021

Tabuľka 14: Byty podľa obytných miestností

	1 obytná miestnosť	2 obytné miestnosti	3 obytné miestnosti	4 obytné miestnosti	5 a viac obytných miestností	nezistené	Spolu
Počet bytov	0	4	45	42	56	2	149
Podiel (%)	0,0	2,7	30,2	28,2	37,6	1,3	100,0

Zdroj: SODB 2021

Tabuľka 15: Domy podľa obdobia výstavby

	pred r. 1919	1919-1945	1946-1960	1961-1980	1981-2000	2001-2010	2011-2015	2016 a neskôr	nezistené	Spolu
Počet domov	7	38	42	32	16	4	2	6	2	149
Podiel (%)	4,7	25,5	28,2	21,5	10,7	2,7	1,3	4,0	1,3	100,0

Zdroj: SODB 2021

Priaznivou skutočnosťou z hľadiska rozvoja bývania v obci je záujem súkromného investora vybudovať v obci Pusté Čemerné ucelenú lokalitu s pripravenými parcelami a infraštruktúrou na výstavbu rodinných domov. V pláne je vybudovať cca 25 domov s tým, že čiastočne by sa na budovaní infraštruktúry podieľala aj obec (napr. prístupová komunikácia k IBV).

Mimoriadne dôležitým faktorom z pohľadu rozvoja obce (nielen z pohľadu rozvoja individuálnej bytovej výstavby, ale z pohľadu komplexného rozvoja – tzn. napr. aj poľnohospodárstva, budovania infraštruktúry, prípadných nájomných vzťahov k pozemkom a pod.) je jednoduchosť / resp. komplikovanosť vlastníckej štruktúry pozemkov v katastri obce. V tejto súvislosti možno konštatovať, že štruktúra vlastníckych vzťahov k pozemkom v katastri obce Pusté Čemerné je mimoriadne komplikovaná (obrovský počet parciel; väčšina parciel zapísaná v registri „E“; obrovské množstvo spoluvlastníkov na jednotlivých parcelách a pod.). Riešením tohto (z pohľadu komplexného rozvoja obce) negatívneho javu je vykonanie komplexného projektu pozemkových úprav (PPÚ) v extraviláne.

Dopravná infraštruktúra

Z aspektu pripojenia obce na medzinárodné a rýchlostné cestné a železničné komunikácie je poloha Pustého Čemerného veľmi nevýhodná. Najvýznamnejšia cestná komunikácia SR (diaľnica D1) je dostupná až v Bidovciach alebo Prešove, významný železničný uzol sa nachádza až v Košiciach. Najbližšie letisko medzinárodného významu sa nachádza rovnako v Košiciach.

Pustým Čemerným prechádza železničná trať na trase Košice – Humenné, pričom v obci je zriadená aj železničná zastávka. Rýchliky však na tejto zastávke nezastavujú, obyvateľom sú k dispozícii „len“ osobné vlaky (prostredníctvom ktorých je však možné dopraviť sa napr. do Michaloviec alebo do Strážskeho s možnosťou prestupu na rýchlik).

Samotná obec Pusté Čemerné leží na ceste III. triedy č. 3735, ktorá prepája mesto Strážske s obcou Lesné. V strede obce sa na túto cestu III. triedy č. 3735 pripája ďalšia cesta III. triedy č. 3731, ktorá vo Voli prepája Pusté Čemerné s cestou I. triedy č. I/18. Na tieto dve cesty III. triedy sa napája niekoľko krátkych miestnych komunikácií.

Niektoré miestne komunikácie v Pustom Čemernom majú bezprašnú povrchovú úpravu s rôznym (avšak v niektorých častiach obce pomerne úzkym) šírkovým usporiadaním, niektoré majú nespevnený povrch. Odstavné parkovacie plochy pre osobné automobily sa v obci nachádzajú pri obecnom úrade. Chodníky v obci nie sú vybudované takmer žiadne. Len krátky úsek chodníka je vybudovaný v centre obce oproti Kostolu troch Košických mučeníkov. Dlhý úsek je vybudovaný popred súkromné pozemky pri ceste v smere na Voľu, tento je však veľmi zastaraný a pre chodcov prakticky neužívateľný.

Technická infraštruktúra

Obec má technickú infraštruktúru vybudovanú na priemernej úrovni. Vybudovaný je verejný vodovod, chýba však kanalizácia a ČOV. Odvádzanie splaškových vôd sa realizuje spravidla len do žúmp, ktoré sú následne ich majitelia povinní vyprázdňovať v súlade so zákonom o vodách. Nakoľko z finančného hľadiska ide pri výstavbe kanalizácie a ČOV o extrémne náročné projekty, ich realizácia nie je možná z vlastných prostriedkov obce, možná je výlučne s využitím externých zdrojov.

Obec je plynofikovaná a všetky časti obce sú aj plne elektrifikované. V Pustom Čemernom funguje verejné osvetlenie, ktoré bolo z dôvodu vyššej energetickej účinnosti (a úspornosti) zrekonštruované a zavedené bolo LED osvetlenie (v menšej miere aj žiarivky). Obecný rozhlas je funkčný. V Pustom Čemernom je dostupný mobilný signál aj internetové pripojenie.

Tabuľka 16: Vybavenie technickou infraštruktúrou

Technická infraštruktúra	
vodovod	áno
kanalizácia	nie
ČOV	nie
plyn	áno
elektrina, verejné osvetlenie	áno
obecný rozhlas	áno
mobilný operátor	áno
internet	áno

Zdroj: Obecný úrad

Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra, služby

Obyvatelia Pustého Čemerného musia za základnou zdravotnou starostlivosťou dochádzať. Všetky ambulancie základnej zdravotnej starostlivosti pre obyvateľov obce Pusté Čemerné, v rámci ktorých sa zriaďujú zdravotné obvody (ambulancia praktického lekára pre dospelých, praktického lekára pre deti a dorast, ambulancia zubného lekára a gynekologická ambulancia), sa nachádzajú v Strážskom. Ďalšie špecializované zdravotné ambulancie sa nachádzajú v okolitých mestách Michalovce, Humenné, Vranov nad Topľou.

Najbližšia stanica Hasičského a záchranného zboru (profesionálnych hasičov) sídli v Strážskom, rovnako tak najbližšia stanica rýchlej zdravotníckej pomoci. V Pustom Čemernom nefunguje žiadny dobrovoľný hasičský zbor. Spomedzi základných služieb je v obci k dispozícii jedna predajňa rozličného tovaru. K dispozícii je však pneuservis alebo kovovýroba. Nenachádza sa tu pošta ani bankomat.

Tabuľka 17: Základné parametre zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry (2023)

Praktický lekár pre dospelých	nie	Zariadenie sociálnych služieb	nie
Praktický lekár pre deti a dorast	nie	Pošta	nie
Stomatologická ambulancia	nie	Predajňa zmiešaného tovaru	áno
Gynekologická ambulancia	nie	Bankomat	nie
Lekáreň	nie	Stanica Hasičského a záchr. zboru	nie
Záchranná zdravotná služba	nie	Dobrovoľný hasičský zbor	nie

Zdroj: Obecný úrad

Z hľadiska poskytovania sociálnych služieb (na základe zákona o sociálnych službách) zabezpečuje obec Pusté Čemerné svojim obyvateľom nasledovné sociálne služby a sociálnu pomoc:

- **posudková činnosť na účely odkázanosti na sociálnu službu:** povinná činnosť, ktorú obec v prípade potreby zabezpečuje na základe zákona o sociálnych službách;
- **základné sociálne poradenstvo:** v prípade potreby poskytovanie potrebných informácií jednotlivcom.

V obci nepôsobia žiadni iní verejní ani neverejní poskytovatelia sociálnych služieb.

Školstvo, kultúrno-spoločenský život a šport

V Pustom Čemernom sa žiadna škola ani školské zariadenie nenachádza. Deti z obce dochádzajú do materskej školy najmä do mesta Strážske. Žiaci z obce, plniaci si povinnú školskú dochádzku, dochádzajú taktiež najmä do Strážskeho. Najbližšie stredné školy, ktoré môžu študenti z Pustého Čemerného navštevovať, sa nachádzajú v okolitých mestách.

Kultúrny život v obci je primeraný veľkosti obce – počas roka sa tu koná niekoľko kultúrno-spoločenských podujatí (napr. „U Čemernim vešelo“). Z hľadiska infraštruktúry kultúrnych zariadení má obec vybudovaný kultúrny dom, ktorý sa nachádza v spoločnej budove s obecným úradom. Priestory kultúrneho domu samosprávne orgány obce využívajú na organizáciu rôznych podujatí (napr. svadby, kary, hostiny a pod.). Obecná knižnica v obci zriadená nie je. Z hľadiska fungovania rôznych kultúrno-spoločenských telies je priaznivou skutočnosť, že v obci pôsobí ženská folklórna skupina FSS Čemernanka.

Pre potreby športového vyžitia obyvateľov je v obci vybudovaný futbalový areál so šatňami a krytou tribúnou pre divákov. V areáli pôsobí futbalový klub TJ Pusté Čemerné, v rámci ktorého pôsobí futbalové mužstvo dospelých. Okrem futbalu je súčasťou telovýchovnej jednoty aj stolnotenisový oddiel. V parku pri obecnom úrade a kultúrnom dome je pre obyvateľov obce vybudované aj detské ihrisko s rôznymi preliezkami a prvkami na hranie detí.

Tabuľka 18: Infraštruktúra kultúry a športu

Kultúrny dom	áno	Telocvičňa	nie
Kino	nie	Športové ihrisko prírodné	áno
Obecná knižnica	nie	Športové ihrisko umelé	nie
Ochotnícky divadelný súbor	nie	Detské ihrisko	áno
Folklórny súbor	áno	Športový klub	áno

Zdroj: Obecný úrad

Podobne ako je tomu v iných obciach, aj v Pustom Čemernom má významné postavenie v živote obce cirkev, ktorá mala odjakživa významný vplyv na náboženské, kultúrne a spoločenské dianie. V obci sa nachádzajú až dva kostoly: rímskokatolícky Kostol troch Košických mučeníkov a gréckokatolícky Chrám sv. Mikuláša. Pri rímskokatolíckom kostole sa nachádza aj pohrebisko a pre potreby vykonávania smútočných obradov je tu vybudovaný aj Dom smútku.

Administratívno-správne služby

Na kvalitu života obyvateľov obce vplýva aj dostupnosť administratívno-správnych služieb subjektov verejnej správy. Možno konštatovať, že čím viac služieb je v obci dostupných, tým väčší je komfort obyvateľstva. Dostupnosť (blízkosť; nízka náročnosť na dochádzku za danými službami, či už z hľadiska vzdialenosti alebo času) administratívno-správnych služieb patrí medzi dôležité faktory ovplyvňujúce migračný pohyb obyvateľstva v obci.

Tabuľka 19: Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správnych služieb

Inštitúcia	Miesto poskytovania služieb
Matričný úrad	Strážske
Pracovisko Finančnej správy	Michalovce
Pracovisko Obvodného oddelenia policajného zboru	Strážske
Okresný súd	Michalovce
Okresný úrad	Michalovce
Pobočka Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Michalovce

Zdroj: vlastné spracovanie

Bezpečnosť v obci

V intraviláne obce je zavedený monitorovací kamerový systém, ktorého súčasťou je aktuálne 5 kamier. Tie monitorujú najmä budovy v majetku obce (a im priľahlé priestory). Z hľadiska prevencie kriminality, prípadného protispoločenského správania a v záujme spoľahlivejšieho zisťovania príp. porušení zákona by bolo vhodné existujúci kamerový systém v obci rozšíriť a osadiť ďalšie kamery na monitoring verejných priestranstiev, príp. aj potenciálne problémových úsekov z hľadiska cestnej premávky (napr. prechody pre chodcov a pod.).

Hospodárske pomery

Polohová atraktivita územia

V Slovenskej republike sa v plnej miere uplatňuje západo-východný gradient rozvoja, ktorý je odzrkadlením západo-východného gradientu rozvoja v Európe (v súvislosti s ekonomickou výkonnosťou krajín sa v Európe spomína taktiež severo-južný gradient rozvoja). Na Slovensku sa daná skutočnosť prejavuje tým spôsobom, že najvyspelejšie regióny sa nachádzajú v jeho západnej a najzaostalejšie v jeho východnej časti, pričom úroveň rozvoja smerom od západu na východ postupne klesá² (najmä čo sa týka ukazovateľov ako tvorba HDP, miera nezamestnanosti, ekonomická aktivita obyvateľstva, príjmy obyvateľstva, tvorba nových pracovných miest, ale aj infraštruktúrne vybavenie regiónov, kvalita domového a bytového fondu a pod). Makropolohová atraktivita obce Pusté Čemerné, ležiacej na východnom Slovensku, je teda z aspektu jej potenciálu pre pritiažnutie investícií do priemyselnej výroby, resp. do prevádzok s vysokým počtom zamestnancov (napr. rôzne centrálné veľkosklady a pod.) veľmi nízka, keďže ekonomicky najrozvinutejšie regióny krajiny sa nachádzajú najmä na západe (s výnimkou funkčných mestských regiónov Košíc a Prešova).

Mezopoloha obce vo vzťahu k regionálnym ekonomickým centrami je pomerne výhodná. Obec leží v bezprostrednom zázemí mesta Strážske, pričom leží v strede medzi najvýznamnejšími ekonomickými centrami Zemplína – mestami Michalovce, Vranov a Humenné (všetky tieto mestá, spolu so Strážskym, tvoria rádius dennej dochádzky do zamestnania z Pustého Čemerného).

Vzhľadom na vyššie uvedené by asi nebolo namieste domnievať sa, že priamo obec Pusté Čemerné má veľký potenciál pre prilákanie rôznych významných investícií (napr. do priemyselnej výroby) s vyšším počtom nových pracovných miest. V blízkosti obce sa však nachádzajú viaceré väčšie aj menšie centrá zamestnanosti, ktoré zabezpečujú pracovné príležitosti pre široké okolie a ktoré majú zároveň potenciál tvorby ďalších nových pracovných miest. Obyvateľstvo obce teda môže svoju zamestnanosť riešiť formou dennej dochádzky do zamestnania do okolitých miest.

Polnohospodárstvo a priemysel

V štruktúre poľnohospodárskej pôdy v katastri obce výrazne prevláda orná pôda (234,1 ha) nad trvalými trávnyimi porastmi (58,7 ha). V poľnohospodárskej výrobe má teda vzhľadom k rozsiahlejším plochám ornej pôdy pomerne priaznivé podmienky najmä rastlinná živočíšna poľnohospodárska výroba³. V katastri obce hospodári viacero subjektov poľnohospodárskej výroby.

Z hľadiska priemyselnej výroby sa v Pustom Čemernom nachádza výroba žeriavov a kovovýroba. Ostatné obyvateľstvo obce, pracujúce v priemysle, dochádza za prácou najmä do Strážskeho a do okolitých miest.

² Presnejšie, v súvislosti s úrovňou rozvoja jednotlivých slovenských regiónov sa v odbornej literatúre spomína rozdelenie Slovenska na bohatý (severo) západ a chudobný (juho) východ, pričom región Zemplína patrí práve do tej chudobnejšej časti.

³ Toto konštatovanie sa však týka len dostupnej plochy na poľnohospodársku výrobu, neberieme tu do úvahy ďalšie dôležité faktory, ako sú napr. klimatické, orografické alebo pôdne pomery, prípadné nájomné vzťahy a pod.

Tabuľka 20: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2022; v ha)

Poľnohospodárska pôda						
orná pôda	chmeľnice	vinice	záhrady	ovocné sady	TTP	spolu
234,1	0,0	0,0	36,2	0,0	58,7	329,1
Nepoľnohospodárska pôda						
lesné pozemky	vodné plochy	zastavané plochy a nádvorcia	ostatné plochy		Spolu	
290,9	7,4	34,9	5,7		338,9	
Celková výmera územia						667,9

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Cestovný ruch

Cestovný ruch predstavuje interdisciplinárne odvetvie hospodárstva, na realizácii ktorého sa podieľa mnoho ďalších oblastí, ako sú napr. poľnohospodárstvo (v ostatnom období najmä ekologické poľnohospodárstvo a agroturistika), priemysel, stavebníctvo, služby a pod. Lokalizačné predpoklady cestovného ruchu vyjadrujú príťažlivosť územia pre účastníkov cestovného ruchu, vytvárajú motiváciu pre návštevu danej lokality. Obec Pusté Čemerné leží relatívne ďaleko od najatraktívnejších prírodných turistických regiónov, ktorými sú najmä národné parky. Na druhej strane, pomerne neďaleko sa nachádza Chránená krajinná oblasť Vihorlat a vodná nádrž Zemplínska Šírava. Obec teda z hľadiska pritiažlivosti turistov nemá veľmi výhodnú polohu vzhľadom k najvýznamnejším oblastiam cestovného ruchu v rámci SR, avšak má aspoň nejaký malý lokalizačný potenciál z hľadiska pritiažlivosti turistov, ktorí chcú navštíviť prírodné atrakcie v blízkom regióne⁴.

Pomerne vzdialené od obce sú aj pamiatky, ktoré v rámci návštevnosti majú najvyššiu prestíž a význam – kultúrne a prírodné pamiatky, zapísané na Zoznamoch svetového dedičstva UNESCO. Z kultúrnych pamiatok UNESCO sa najbližšie k Pustému Čemernému nachádzajú najmä drevené kostolíky na severovýchodnom Slovensku a súbor pamiatok UNESCO na Spiši. Aj tieto sú však od obce vzdialené.

Medzi lokalizačné predpoklady CR patria aj kultúrno-spoločenské a športové podujatia, ktoré taktiež prispievajú k atraktivite okolitého regiónu a významne zvyšujú jeho návštevnosť. Počas roka sa ich v blízkom okolí koná viacero (naviazané sú najmä na letný cestovný ruch a okolie Šíravy). Lokalizačné predpoklady cestovného ruchu (prírodné aj umelo vytvorené) v okolitom regióne sú teda na pomerne dobrej úrovni.

Lokalizačné predpoklady rozvoja CR priamo v katastri obce Pusté Čemerné sú zatiaľ na slabej úrovni. V obci nie je žiadna ponuka ubytovacích ani stravovacích služieb pre turistov. Pomerne obmedzená je aj ponuka možností trávenia voľného času. Nachádza sa tu pamätná izba, venovaná histórii obce, ako aj menšia vyhládka. Tieto zariadenia cestovného ruchu sú síce prínosné a je dobré, že v obci sa vôbec nachádzajú. Predstavujú však len akýsi začiatok budovania zariadení CR, nakoľko sami osebe návštevnosť obce s najvyššou pravdepodobnosťou nezabezpečia. V nadväznosti na všetky vyššie uvedené skutočnosti možno skonštatovať, že cestovný ruch v obci Pusté Čemerné nebude v blízkej budúcnosti odvetvím, ktoré by pre jej obyvateľov zabezpečovalo príjmy.

Finančné hospodárenie

Finančné hospodárenie obce sa realizuje prostredníctvom rozpočtu obce, zostavovaného podľa dikcie § 9 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení na obdobie jedného kalendárneho roka. Pravidlá rozpočtového hospodárenia obce upravuje zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej

⁴ zároveň je však nutné skonštatovať, že ak chce turista atraktívne územia (ako je napr. CHKO Vihorlat, Z. Šírava a pod.) v blízkom okolí navštíviť, v ponuke ubytovania by Pustému Čemernému konkurovali iné obce, ktoré majú pre návštevu týchto území lepšiu východiskovú polohu.

samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V § 5 uvedeného zákona sú príjmy obce definované nasledovne:

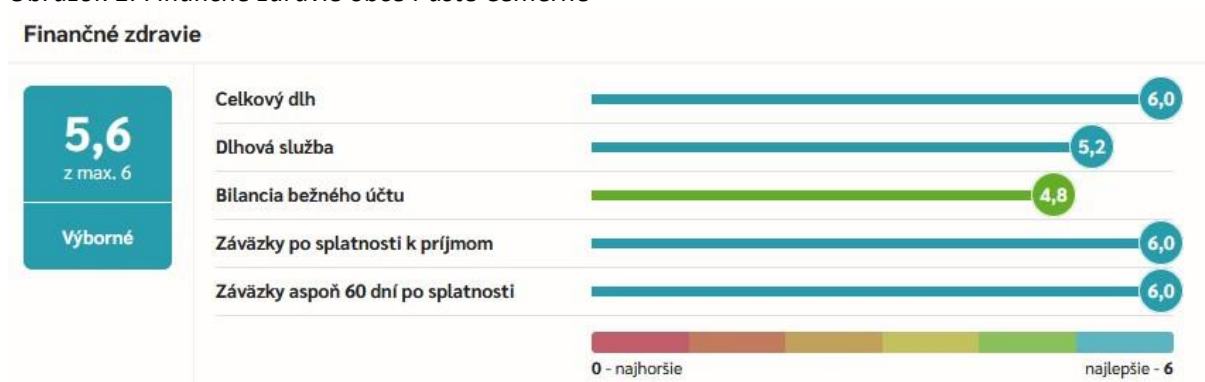
- a) výnosy miestnych daní a poplatkov podľa osobitného predpisu
- b) nedaňové príjmy z vlastníctva a z prevodu vlastníctva majetku obce a z činnosti obce a jej rozpočtových organizácií podľa tohto alebo osobitného zákona,
- c) úroky a iné príjmy z finančných prostriedkov obce,
- d) sankcie za porušenie finančnej disciplíny uložené obcou,
- e) dary a výnosy dobrovoľných zbierok v prospech obce,
- f) podiely na daniach v správe štátu podľa osobitného predpisu,
- g) dotácie zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok a dotácie zo štátnych fondov,
- h) ďalšie dotácie zo štátneho rozpočtu v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok,
- i) účelové dotácie z rozpočtu VÚC alebo z rozpočtu inej obce na realizáciu zmlúv podľa osobitných predpisov,
- j) prostriedky z EÚ a iné prostriedky zo zahraničia poskytnuté na tento účel,
- k) iné príjmy ustanovené osobitnými predpismi.

Obec môže na plnenie svojich úloh použiť aj prostriedky mimorozpočtových peňažných fondov, prostriedky získané z rozdielu medzi výnosmi a nákladmi z podnikateľskej činnosti po zdanení, návratné zdroje financovania a združené prostriedky.

V súlade s § 9 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy zostavuje viacročný rozpočet. Tento viacročný rozpočet predstavuje ekonomický nástroj finančnej politiky obce, v ktorom sú v rámci jej pôsobnosti vyjadrené zámery rozvoja územia a potrieb obyvateľov vrátane programov obce najmenej na tri rozpočtové roky.

Ako ukazuje nasledujúci obrázok, obec Pusté Čemerné má vynikajúce finančné zdravie. Ide o hodnotenie spoločnosti INEKO, ktorá na základe rôznych kritérií vypočítava finančné zdravie jednotlivých slovenských samospráv. Obec Pusté Čemerné získala 5,6 bodu zo 6 možných. Finančné zdravie samosprávy je za obdobie kalendárneho roku 2021 (novšie dáta zatiaľ k dispozícii nie sú).

Obrázok 1: Finančné zdravie obce Pusté Čemerné

Zdroj: hospodarenieobci.sk

A.II Analýza vonkajšieho prostredia

Vonkajšie prostredie v kontexte tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja predstavuje pre obec tie oblasti, ktoré síce ovplyvňujú jej rozvoj (v rôznej miere, či už významne alebo len okrajovo), avšak obec ich zároveň nedokáže svojou činnosťou nijako ovplyvniť. V makroregionálnej mierke je dôležitým činiteľom rozvoja obce európsky rozvojový koncept „Red octopus“, ktorý stanovuje hlavné rozvojové centrá Európy. Ide o tzv. „červenú chobotnicu“ (pomenovanie podľa tvaru tejto rozvojovej siete), ktorá spája najrozvinutejšie európske sídelné a aglomeračné centrá a centrá, ktoré majú najväčší potenciál ďalšieho rozvoja. Jedno z ramien „červenej chobotnice“ prechádza aj Slovenskom, a to jeho juhozápadnou časťou (oblasť Bratislavy). Obec Pusté Čemerné je teda od tohto ramena značne vzdialená.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001) vyhodnotila jednotlivé sídelné centrá Slovenska ako terciárne centrá, t.j. centrá na základe ich terciárnej obslužnosti (úrovne vybavenosti vybranou vyššou občianskou vybavenosťou). Takýmto spôsobom bolo na národnej úrovni vytvorených päť skupín obcí (okrem Bratislavy a Košíc, ktoré stoja samostatne a nepatria do žiadnej skupiny), ktoré naznačujú úroveň obsluhy ako pre vlastné mesto, tak pre jeho zázemie (prvé tri skupiny sa pritom členia na dve podskupiny). Najbližšie centrá osídlenia pre obec Pusté Čemerné predstavujú mestá Strážske (5. skupina) a Michalovce (2a. skupina centier osídlenia).

Okrem centier osídlenia KURS 2001 na Slovensku stanovila jadrové ťažiská osídlenia, ktoré sú navzájom pospájané rozvojovými osami I. stupňa. Ostatné sídelné centrá sú pospájané osami II. a III. stupňa. Tieto rozvojové a urbanizačné osi sú súčasťou vyváženej hierarchizovanej sídelnej štruktúry. Podporujú sídelné väzby medzi obcami a rovnovážny sídelný rozvoj vrátane rozvoja vidieka. Vytvárajú podmienky pre dostupnosť k infraštruktúram, zachovanie a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva a zabezpečujú požiadavky, ktoré sú na sídelnú štruktúru kladené z hľadiska ekonomických, sociálnych a environmentálnych potrieb.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 stanovuje tri stupne rozvojových osí, ktoré vychádzajú z nasledovných kritérií:

- rozvojová os prvého stupňa – prepája centrá osídlenia prvej skupiny a ťažiská osídlenia prvej úrovne v štáte a porovnateľné centrá mimo hraníc krajiny, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu rýchlostného typu,
- rozvojová os druhého stupňa – prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne s centrami osídlenia prvej skupiny a ťažiskami osídlenia prvej úrovne, resp. prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne medzi sebou, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu nadregionálneho významu alebo jednu rýchlostnú cestu,
- rozvojová os tretieho stupňa – prepája stredné centrá a ťažiská osídlenia tretej úrovne navzájom, ako aj ostatné vyhodnocované centrá osídlenia s ostatnými centrami osídlenia druhej skupiny.

Z pohľadu rozvoja územia Slovenska najdôležitejšia, teda rozvojová os I. stupňa, prepája Bratislavu a Košice (o. i.) severoslovenským dopravným koridorom cez Žilinu, Poprad a Prešov. Obec Pusté Čemerné teda na tejto najvýznamnejšej osi neleží a z tohto dôvodu možno len ťažko očakávať priaznivý rozvojový impulz pre obec z vonkajšieho prostredia prostredníctvom súkromných investorov (ktorí by sa nemuseli usadiť priamo v obci, stačilo by v jej blízkosti – tak, aby vytvorili nové pracovné príležitosti v rámci rádia dennej dochádzky do zamestnania z obce Pusté Čemerné).

Výrazným vonkajším rozvojovým impulzom pre oblasť okresu Michalovce by mohla byť zvýšená podpora zo strany vlády formou investičných stimulov pre tie priame zahraničné investície, ktoré sa realizujú čo najbližšie k tomuto regiónu (keď už nie priamo v ňom). Skúsenosti však ukazujú, že od roku 2002, kedy sa začalo s poskytovaním investičnej pomoci, jednotlivé slovenské vlády touto formou podporovali smerovanie priamych zahraničných investícií primárne do najrozvinutejších regiónov Slovenska (najmä do trojuholníka Bratislava – Trnava – Nitra, do Košíc a oblasti stredného Považia po Žilinu). Do oblasti Michaloviec smerovala len úplne minimálna časť investičnej pomoci vlády.

Z prostredia investičnej pomoci teda len ťažko očakávať priaznivé rozvojové impulzy pre región v blízkej budúcnosti.

Ďalším rozvojovým impulzom, ktorý by mohol prísť z vonkajšieho prostredia, je (najmä finančná) pomoc vlády pre najmenej rozvinuté okresy, poskytovaná v súlade so zákonom č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov (NRO). Jedným z týchto NRO je aj okres Michalovce. Podpora v rámci NRO má smerovať najmä na tvorbu nových pracovných miest. Hoci finančný balík, dostupný pre okres v rámci tejto podpory, nie je nejaký obrovský a teda neznamena nejaké výrazné investície, v prípade jeho vhodného využitia môže čiastočne prispieť k rozvoju okresu ako takého (a v rámci neho aj k rozvoju obce Pusté Čemerné).

Spomínaná politika územnej podpory v rôznej forme (napr. investičná pomoc a pod.) a množstvo ďalších faktorov (napr. faktor sídelnej hierarchie, faktor makropolitohovej atraktivity, faktor veľkej dopravnej infraštruktúry, faktor historickej marginality, faktor depresnosti priľahlých prihraničných regiónov a pod.; Korec 2005) prispeli (a naďalej prispievajú) k veľmi nerovnovážnemu regionálnemu vývoju v rámci Slovenska, keď sa medzi jednotlivými jeho regiónmi vytvorili pomerne výrazné regionálne disparity. Vytvorila sa tak významná priestorová polarizácia spoločnosti s existenciou centier na strane jednej a periférií (vnútorných aj prihraničných periférnych regiónov) na strane druhej. V takomto periférnom regióne leží aj obec Pusté Čemerné.

Štrukturálne fondy v programovom období 2021-2027

Jednou z možných ciest získavania finančných prostriedkov na realizáciu investičných akcií sú Európske štrukturálne a investičné fondy. Napriek tomu, že tieto európske štrukturálne a investičné fondy sú na Slovensku z aspektu regionálneho rozvoja definované ako „doplnkové“ zdroje financovania, v súčasnom modeli regionálnej politiky a nastavenia financovania samospráv sú práve tieto prostriedky z EŠIF hlavným zdrojom financií, bez ktorého by len ťažko boli samosprávy schopné financovať svoje rozvojové investičné projekty. V programovom období EÚ 2014 – 2020 čerpal Slovensko európske štrukturálne a investičné fondy v rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti a v rámci Cieľa Európska územná spolupráca. V roku 2023 sa toto programové obdobie (z hľadiska financovania a ukončenia projektov) končí, pričom aktuálne sa už nachádzame v programovom období 2021-2027.

Schválená je už Partnerská dohoda medzi Slovenskom a EÚ na nastávajúce programové obdobie 2021-2027 a taktiež Operačný program Slovensko (SR už teda v novom období bude mať len jeden operačný program, čo je oproti minulému obdobiu 2014-2020 významná zmena). Riadiaci orgán OP Slovensko (ktorým je MIRRI SK) a sprostredkovateľské orgány tak môžu pripravovať výzvy na podávanie projektov.

Ďalším významným zdrojom financovania rozvojových projektov v najbližších rokoch je pre Slovensko Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky (tzv. Plán obnovy). Čiastočne z tohto Plánu obnovy môžu čerpať aj samosprávy. Plán obnovy sa však už nezaraďuje medzi EŠIF, ide o samostatný zdroj financovania, ktorý vznikol na podnet EÚ ako reakcia na krízu, spôsobenú pandémiou COVID-19. Plán obnovy reaguje najmä na jej ekonomické dopady, v podmienkach Slovenskej republiky však aj na dlhodobé systémové nedostatky v slovenskej spoločnosti (SR je povinná uskutočňovať aj niektoré reformy).

Členstvo obce v organizáciách

Obec Pusté Čemerné je členom viacerých združení, ktoré vznikli za rôznym účelom, majú rôzne ciele a prostredníctvom ktorých sa obec snaží uplatňovať a presadzovať svoje záujmy:

- „Združenie miest a obcí regiónu Južného Zemplína“ – organizácia zastupujúca záujmy samospráv na regionálnej úrovni;
- „Miestna akčná skupina Duša“ (MAS Duša) – verejno-súkromné partnerstvo rôznych organizácií (obcí, podnikov, podnikateľov, občianskych združení, neziskových organizácií, fyzických osôb a pod.), vytvorené za účelom zlepšovania kvality života v území združenia

(územie obcí, ktoré sú členmi tohto združenia), posilnenia ekonomického prostredia, zhodnotenia kultúrneho a prírodného dedičstva a podpory trvalo udržateľného rozvoja;

- „*Mikroregión Duša*“ – záujmové združenie právnických osôb, založené za účelom kvalitnejšieho a efektívnejšieho riešenia spoločných problémov a výziev.

Zmena klímy

Veľmi dôležitý faktor, ktorý bude čoraz viac ovplyvňovať rozvoj obce Pusté Čemerné a ktorý je potrebné nutne riešiť, je zmena klímy (samozrejme, tento faktor nevplyva len na obec, ale pôsobí celosvetovo; v konečnom dôsledku však pôsobí aj lokálne – najčastejšie v podobe extrémnejších prejavov počasia ako sú horúčavy, povodne, suchá a pod.).

Zmena klímy ako fenomén 21. storočia sa stáva jednou z najväčších výziev environmentálnej politiky. Svetové ekonomické fórum vo svojej Správe o globálnych rizikách (2018), v ktorej pravidelne vyhodnocuje 50 najväčších globálnych rizík z hľadiska ich účinku, pravdepodobnosti a vzájomných interakcií, zaradilo extrémne prejavy počasia, krízu z nedostatku vody, prírodné katastrofy a zlyhanie zmierňovania zmeny klímy a adaptácie medzi 5 najväčších rizík súčasnosti (MŽP, 2018).

Za obdobie rokov 1881 – 2017 sa na Slovensku pozoroval:

- rast priemernej ročnej teploty vzduchu asi o 1,73 °C (z pohľadu ročných sezón k najrýchlejšiemu otepľovaniu dochádza v lete a na jar);
- priestorovo rozdielny trend ročných úhrnov atmosférických zrážok v priemere asi o 0,5 % (na juhu Slovenska bol pokles miestami aj viac ako 10 %, na severe a severovýchode ojedinele úhrn zrážok vzrástol do 3 %);
- pokles relatívnej vlhkosti vzduchu (na juhu Slovenska od roku 1900 doteraz o 5 %, na ostatnom území menej);
- pokles všetkých charakteristík snehovej pokrývky do výšky 1000 m n. m takmer na celom území Slovenska (vo väčšej nadmorskej výške bol zaznamenaný jej nárast);
- vzrast potenciálneho výparu a pokles vlhkosti pôdy – charakteristiky výparu vody z pôdy a rastlín, vlhkosti pôdy, slnečného žiarenia potvrdzujú, že najmä juh Slovenska sa postupne vysušuje;
- zmeny v premenlivosti klímy (najmä zrážkových úhrnov) – príkladom sú v krátkom časovom intervale striedajúce sa extrémne vlhké a suché roky: extrémne suchý rok 2003 a čiastočne aj 2007, extrémne vlhké roky 2010 a 2016 a mimoriadne suchý rok 2011 a čiastočne aj 2012. Za ostatných 15 rokov došlo k významnejšiemu rastu výskytu extrémnych denných a niekoľkodenných úhrnov zrážok, čo malo za následok zvýšenie rizika lokálnych povodní v rôznych oblastiach SR. Na druhej strane v období rokov 1989 – 2017 sa oveľa častejšie ako predtým vyskytovalo lokálne alebo celoplošné sucho, ktoré bolo zapríčinené predovšetkým dlhými periódami relatívne teplého počasia s malými úhrnmi zrážok v niektorej časti vegetačného obdobia. Zvlášť výrazné bolo sucho v rokoch 1990 – 1994, 2000, 2002, 2003 a 2007, v niektorých regiónoch na západe Slovenska aj v rokoch 2015 a 2017.

Riešením, ktoré by malo v konečnom dôsledku zabrániť, alebo aspoň minimalizovať riziká a negatívne dôsledky zmeny klímy, je kombinácia zmierňovacích opatrení zameraných na znižovanie emisií skleníkových plynov (mitigácia) s opatreniami, ktoré znížia zraniteľnosť a umožnia adaptáciu človeka a ekosystémov s nižšími ekonomickými, environmentálnymi a sociálnymi nákladmi. Cieľom adaptácie je zmierniť nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, znížiť zraniteľnosť a zvýšiť adaptívnu schopnosť prírodných a človekom vytvorených systémov voči aktuálnym, alebo očakávaným negatívnym dôsledkom zmeny klímy, a posilniť odolnosť celej spoločnosti zvyšovaním verejného povedomia v oblasti zmeny klímy a budovaním znalostnej základne pre účinnejšiu adaptáciu (MŽP, 2018).

STEEP analýza

Pri stretávaní sa s rôznymi problémami a výzvami je potrebné si uvedomiť, že ich riešenie môže byť v budúcnosti ovplyvnené rôznymi vonkajšími faktormi, ktoré obec nedokáže ovplyvniť. Úlohou STEEP analýzy (analýzy externého prostredia) je napomáhať tvorcom rozhodnutí predvídať budúci možný vývoj a na tieto zmeny sa pripraviť.

Formulár 1 (A8): STEEP analýza

Sociálne	Technologické	Ekonomické	Ekologické	Politické	Hodnoty
Starnutie obyvateľstva , emigrácia mladých ľudí do miest	Úroveň technológie poskytovateľa	Nové trhy a nové príležitosti (napr. cestovný ruch)	Vplyv rôznych subjektov na ŽP	Politika vlády v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti	Zmena postojov k lokálnemu rozvoju
Zmeny postojov a správania – aktívny tretí sektor	Dostupná technológia a využívaná technológia	Klesajúce trhy v niektorých poskytovaných službách	Možnosti obnovy a tvorby ŽP	Štrukturálna politika Európskej únie	Zmena životného štýlu
Zmeny správania obyvateľov	Technológia využívaná obyvateľmi, podnikateľmi	Dostupnosť finančných zdrojov	Politika ŽP	Vojna na Ukrajine	Tímová spolupráca
Móda	Kontakt s obyvateľmi prostredníctvom technológie	Daňová politika	Podpora tvorby a ochrany ŽP	Zmena vlády ako výsledok volieb	Osobné hodnoty

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

A.III Zhodnotenie súčasného stavu územia

Zhodnotenie súčasného stavu územia je spracované formou SWOT analýzy. Tá bola vypracovaná na základe auditu rozvojových zdrojov obce.

SWOT analýza

Formulár 2 (A10): SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • žiadne problémy so záplavami • mierne pozitívny vývoj migračného pohybu obyvateľstva • relatívne nízka miera nezamestnanosti • priaznivá štruktúra UoZ podľa vzdelania a klasifikácie zamestnaní • aktivita samosprávy a súkromného investora pri príprave lokality na IBV • vybudovaný futbalový areál a detské ihrisko • intenzívne využívanie poľnohospodárskej pôdy v katastri obce • dobré finančné hospodárenie obce • relatívne výhodná poloha obce v strede medzi menšími centrami zamestnanosti (urbánnymi centrami) 	<ul style="list-style-type: none"> • nižšia úroveň vytriedenia komunálnych odpadov • stagnácia počtu obyvateľov • negatívny vývoj prirodzeného pohybu obyvateľstva • nepriaznivá veková štruktúra obyvateľstva • veľmi nepriaznivá štruktúra UoZ podľa veku a doby evidencie • slabšia kvalita miestnych komunikácií a chodníkov • nedobudovaná základná technická infraštruktúra (kanalizácia, ČOV) • slabá dostupnosť služieb priamo v obci • žiadne zdravotnícke ambulancie, školy ani školské zariadenia dostupné priamo v obci • nevýhodná poloha obce vzhľadom na nadradenú dopravnú infraštruktúru (diaľnica, železnica) • slabá makropolitická atraktivita územia • málo rozvinutá miestna hospodárska základňa • veľmi slabé predpoklady rozvoja cestovného ruchu • nezrealizovaný projekt pozemkových úprav
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • príprava lokalít pre rozvoj IBV • zvýšenie úrovne vytriedenia odpadov • dobudovanie základnej technickej infraštruktúry (kanalizácia, ČOV) • realizácia projektu pozemkových úprav • využitie európskych štrukturálnych a investičných fondov, ako aj iných zdrojov na realizáciu rozvojových aktivít • možnosti podpory nezamestnaných občanov v rámci AOTP (menšie obecné služby, regionálna zamestnanosť...) 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatočné využitie možných zdrojov z EÚ • vysoká administratívna náročnosť pre získanie financií z EŠIF • neustále zvyšovanie administratívnej záťaže výkonu miestnej samosprávy bez kompenzácie z hľadiska paralelného zvyšovania zdrojov (finančných, personálnych)

Zdroj: vlastné spracovanie

Kľúčové faktory a disparity územia

Vyhodnotením silných stránok a príležitostí zo SWOT analýzy boli identifikované hlavné faktory rozvoja obce. Podobne, na základe vyhodnotenia slabých stránok a ohrození boli identifikované hlavné disparity obce.

Hlavné faktory rozvoja:

- využitie dobrej geografickej polohy obce v blízkosti viacerých regionálnych centier zamestnanosti na zvyšovanie počtu obyvateľov
- podpora rozvoja individuálnej bytovej výstavby
- racionálne hospodárenie samosprávy
- zvyšovanie environmentálneho povedomia obyvateľstva
- využitie zdrojov z EŠIF na realizáciu investičných a neinvestičných projektov, aktivita obce pri realizácii rozvojových projektov

Hlavné disparity rozvoja:

- emigrácia obyvateľstva – z obce emigruje predovšetkým mladé obyvateľstvo, najčastejšie z dôvodu absencie ponuky pracovných miest, slabej ponuky trávenia voľného času a nedostatku možností bývania
- nízky potenciál pre prilákanie investícií do priemyselnej výroby – z dôvodu málo výhodnej polohy vo vzťahu k ekonomickým centráram a nadradenej dopravnej infraštruktúre má obec veľmi nízky lokalizačný potenciál pre prilákanie investícií do priemyselnej výroby
- slabšia ponuka pracovných príležitostí priamo v obci (v porovnaní s väčšími mestami) – obec nedokáže vygenerovať dostatočný počet pracovných príležitostí pre všetko svoje obyvateľstvo
- nezamestnanosť obyvateľstva – obyvateľstvo, ktoré si nevie nájsť prácu a neemigruje, upadá kvôli absencii dostatočného príjmu na živobytie do sociálnych problémov
- veľká rozdrobenosť pozemkov a komplikovaná štruktúra vlastníckych vzťahov v katastrálnom území obce – výrazne limitujúci faktor potenciálnych rozvojových aktivít z dôvodu veľkej náročnosti z hľadiska vysporiadania vlastníckych vzťahov (napr. pre technickú infraštruktúru, budovanie chodníkov a pod.).

B-Strategická časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Rozvoj rôznych regiónov, od lokálnej po makroregionálnu úroveň, je nutné chápať, realizovať, uvažovať a posudzovať v čo možno najširších súvislostiach a väzbách, nie izolovane. Z tohto dôvodu je preto pre stanovenie rozvojovej stratégie obce nevyhnutné rešpektovať aj rôzne „nadradené“ stratégie, ktoré boli prijaté či už na nadnárodnej úrovni, na úrovni štátu alebo VÚC.

Na medzinárodnej úrovni je Slovenská republika viazaná najmä **Agendou 2030**. Ide o súhrn globálnych záväzkov, ktorými medzinárodné spoločenstvo reaguje na najzávažnejšie výzvy súčasnosti. Zmena klímy, chudoba, zvyšujúce sa ekonomické a sociálne nerovnosti alebo neudržateľnosť prevládajúcich vzorcov výroby a spotreby sú komplexné a navzájom previazané problémy. Izolované zásahy a opatrenia preto strácajú účinnosť pri ich riešení. Agenda 2030 bola prijatá členskými štátmi Organizácie Spojených národov v roku 2015 a vyzýva štáty k spoločnému koordinovanému postupu pri riešení globálnych výziev. Táto Agenda 2030 bola prijatá najmä za účelom zabezpečenia udržateľného rozvoja vo svete. Obsahuje spolu 17 cieľov, ktorých plnenie je v záujme udržateľného rozvoja potrebné naplňať.

Implementácia Agendy 2030 je na Slovensku inštitucionálne rozdelená medzi Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR a Ministerstvo zahraničných vecí SR. V konzultácii s odbornou verejnosťou bola Agenda 2030 na Slovensku premietnutá do užšieho súboru šiestich prioritných oblastí, ktoré zohľadňujú špecifiká Slovenska a ktoré budú základom ďalšej strategickej a koncepcnej práce. Sú nimi:

- *Vzdelanie pre dôstojný život,*
- *Smerovanie k znalostnej a environmentálnej udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí,*
- *Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia,*
- *Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy,*
- *Právny štát, demokracia a bezpečnosť,*
- *Dobré zdravie.*

Vyššie uvedené prioritné oblasti sa premietajú aj do opatrení regionálnej politiky, podporujúcich rozvoj jednotlivých regiónov Slovenska.

Strategická časť Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Pusté Čemerné na roky 2023-2030 nadväzuje na analytickú časť, ktorá predstavuje komplexnú analýzu územia. Táto časť PHSR obsahuje stratégiu rozvoja obce s ohľadom na jej vnútorné špecifiká a danosti. Jej súčasťou je strategická vízia, formulácia a návrh stratégie rozvoja, ako aj formulácia cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti.

Strategická vízia a hlavný cieľ obce

Vízia je želanou predstavou obyvateľov o budúcnosti, o tom, ako by mala obec vyzeráť. Je teda nástrojom na motiváciu, opisom ideálneho stavu, ktorý by sme chceli v budúcnosti dosiahnuť. Stanovuje rámec pre definovanie strategických cieľov a priorít na strednodobý časový horizont. Analýzou súčasného stavu obce, analýzou doteraz realizovaných a plánovaných projektov, na základe analýzy hlavných faktorov rozvoja a na základe funkcií, ktoré plní samospráva obce bola sformulovaná nasledovná **strategická vízia** obce Pusté Čemerné:

Obec Pusté Čemerné je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby.

Na dosiahnutie uvedenej strategickej vízie bude potrebné naplniť hlavný cieľ rozvoja obce Pusté Čemerné na roky 2023-2030. **Hlavným cieľom** rozvoja obce je

„zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľadovaní životného prostredia obce“.

Stratégia rozvoja

Cieľom strategickej časti programu je navrhnuť priority a opatrenia, ktoré budú viesť k naplneniu stanovenej vízie. Ide o návrh takých priorít a opatrení, ktorých riešenie je buď priamo v kompetencii obce alebo tiež takých, ktoré síce nie sú priamo v jej kompetencii, avšak obec ich dokáže svojou činnosťou a svojimi schopnosťami ovplyvniť žiaducim smerom.

Definovanie stratégie rozvoja obce vychádza najmä z detailného poznania jej vnútorného prostredia a z poznania potrieb obyvateľstva, pričom priamo nadväzuje na výsledky analýz. Stratégia vychádza zo základného predpokladu, že príslušné orgány verejnej správy od národnej po regionálnu úroveň budú zabezpečovať koordinovaný prístup v záujme dosiahnutia realizácie plánovaných zmien a že bude existovať dobrá informovanosť kľúčových aktérov regionálneho rozvoja.

Stratégia rozvoja obce je spracovaná v súlade s **Víziou a stratégiou rozvoja Slovenska do roku 2030**, ktorá plní úlohu Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky v zmysle zákona o podpore regionálneho rozvoja. Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 definuje (okrem iného) priority, ciele a nástroje podpory regionálneho rozvoja podľa typov regiónov, miest a obcí. Je v súlade s politikou súdržnosti Európskej únie v období 2021-2027, v rámci ktorej **Európska komisia zadefinovala 5 hlavných politických cieľov politiky súdržnosti**:

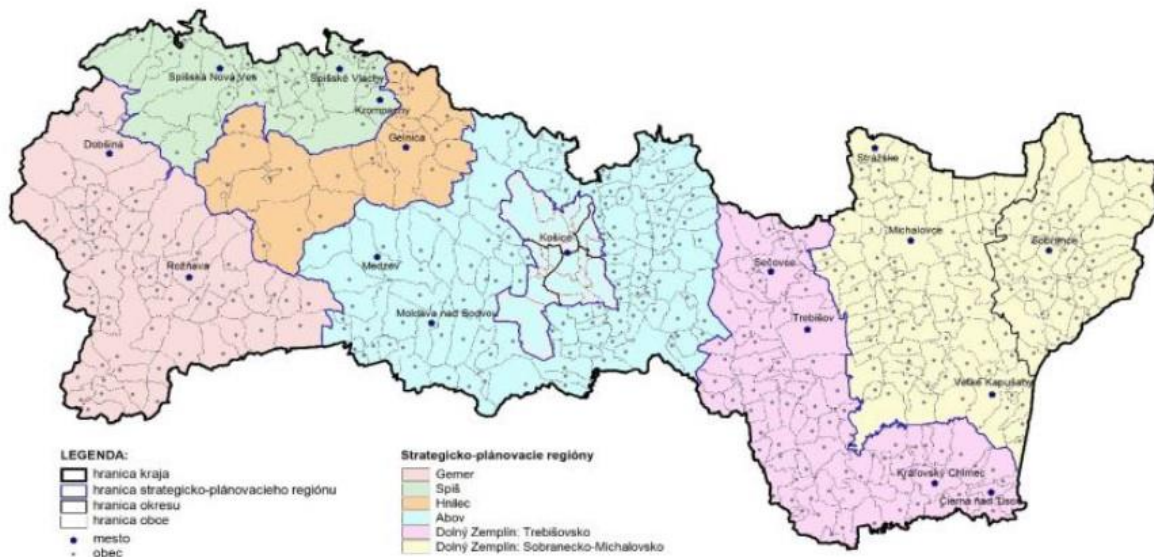
1. *Inteligentnejšia Európa* – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva
2. *Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa*
3. *Prepojenejšia Európa* – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT
4. *Sociálnejšia Európa* – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv
5. *Európa bližšie k občanom* – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.

V novom programovom období (2021-2027) nastávajú v oblasti strategického plánovania a riadenia a implementácie eurofondov viaceré zásadné zmeny. Doposiaľ sa programy rozvoja obcí vypracúvali na úrovni VÚC a na úrovni obcí a miest (pričom obce mali možnosť vypracovať si spoločný program rozvoja obcí). Po novom sa do strategického plánovania pridáva ďalší „medzistupeň“. Tento nový medzistupeň predstavujú tzv. **Strategicko-plánovacie regióny (SPR)**, ktorých hranice zadefinuje príslušný VÚC a schváli ustanovená Rada partnerstva kraja. Pre každý SPR sa následne vypracúva špecifická stratégia, spracovaná vo forme **integrovanej územnej stratégie (IUS)** a obsahujúca špecifické ciele a operácie, vzťahujúce sa len na to-ktoré SPR. Cieľom je zabezpečiť adresnejšie operácie a podporu regiónom na medzistupni medzi regionálnou samosprávou (VÚC) a miestnou samosprávou (obce).

Tretí stupeň strategického plánovania budú stále tvoriť obce a mestá – tým je, samozrejme, ponechaná možnosť vypracovať si svoje vlastné PHSR (ak nevyužijú možnosť vypracovať si svoj PHSR ako súčasť spoločného programu rozvoja obcí). **Obec Pusté Čemerné** leží v Košickom samosprávnom kraji a v programovom období 2021-2027 je **súčasťou** strategicko-plánovacieho regiónu **SPR Dolný Zemplín: Sobranecko-Michalovsko**.

Obrázok 2: Strategicko-plánovacie regióny (SPR) na území Košického kraja, ustanovené v programovom období 2021-2027

Zdroj: Vstupná správa pre spracovanie PHRSR Košického kraja

Zmena nastáva v rámci územného rozvoja. **Každý samosprávny kraj** na Slovensku a každé **územie udržateľného mestského rozvoja (UMR)**⁵, zadefinované Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie, si v rámci svojho PHRSR (resp. integrovanej územnej stratégie)⁶ definuje tzv. **Integrované investičné balíčky (resp. integrované projektové balíčky)**. Tie pozostávajú z kľúčových projektov (ktorých realizácia je pre implementáciu daného projektového balíka kľúčová, nosná; bez nej by realizácia celého integrovaného balíka nemala zmysel a investície by neprinesli synergický efekt) a komplementárnych projektových balíkov (ktoré obsahujú indikatívne tematické projektové balíčky). Celý integrovaný projektový balík môže byť financovaný z rôznych zdrojov (napr. EŠIF, Plán obnovy, Fond pre spravodlivú transformáciu, tzv. Nórske fondy, úverové zdroje, vlastné zdroje, dotácie štátu a pod.). Tá časť integrovaného investičného balíka, ktorá bude financovaná len z EŠIF, sa nazýva **Integrovaná územná investícia (IUI, angl. skratka ITI)**.

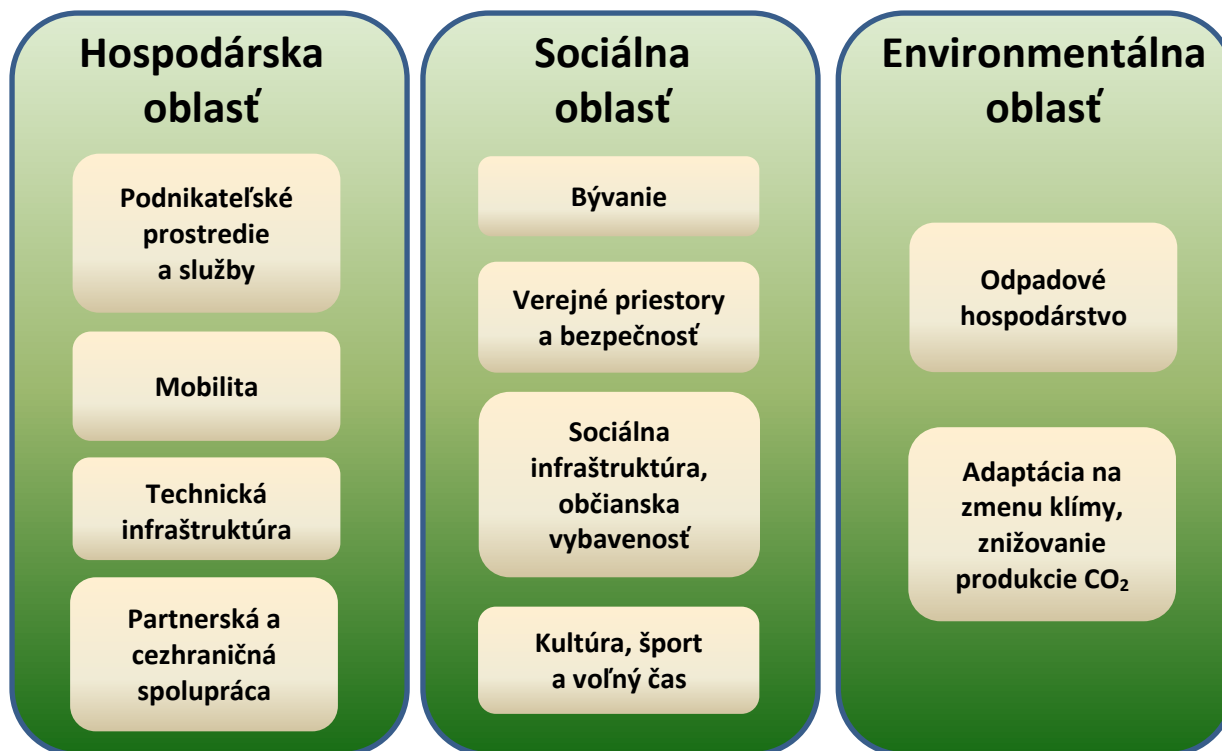
Integrovaný územný rozvoj v rámci územného programu by už teda nemal byť realizovaný výlučne formou dopytovo-orientovaných projektov (ako tomu bolo doposiaľ). Časť IUI bude schvaľovaná Radou partnerstva daného VÚC (bez potreby vyhlasovania dopytovo-orientovaných výziev; výhodou tohto spôsobu schvaľovania bude, že najprv Rada partnerstva VÚC schváli konkrétny projektový zámer na realizáciu, takže žiadateľ bude mať istotu, že jeho projektový zámer určite získa financie na realizáciu; potom dostane úspešný žiadateľ čas na dopracovanie a dodanie všetkej potrebnej dokumentácie, ako napr. samotná projektová dokumentácia, územné rozhodnutie, stavebné povolenie a pod.; tento prístup môže teda potenciálne ušetriť žiadateľom množstvo financií, úsilia a času – keďže tí nebudú povinní mať pripravenú celú dokumentáciu už v čase podania žiadosti o NFP, ale až po jej schválení) a časť IUI sa bude stále implementovať formou dopytovo-orientovaných výziev, vyhlasovaných štátnymi orgánmi (rovnakým spôsobom ako tomu bolo doteraz).

⁵ nazývané aj „mestská funkčná oblasť“

⁶ v prípade VÚC ide o PHRSR (pričom IUS môže byť integrálnou súčasťou PHRSR kraja alebo samostatnou stratégiou). V prípade území UMR podľa toho, či sa daný UMR rozhodol vypracovať si integrovanú územnú stratégiu vo forme spoločného programu rozvoja obcí na základe § 8a zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja alebo ako samostatnú stratégiu

Pre naplnenie strategickej vízie (pozri predchádzajúcu kapitolu) si teda obec Pusté Čemerné stanovila tri hlavné rozvojové oblasti a v rámci nich nasledovné priority:

- A.) **Hospodárska oblasť** – táto prioritná oblasť pozostáva zo 4 priorít: podnikateľské prostredie a služby (podpora malého a stredného podnikania, podpora miestnej hospodárskej základne, zavádzanie inovácií, rozvoj poľnohospodárstva, rozvoj digitalizácie, realizácia SMART riešení, skvalitňovanie verejných služieb), mobilita (rekonštrukcia starých a výstavba nových miestnych komunikácií a chodníkov), technická infraštruktúra (dobudovanie technickej vybavenosti obce – kanalizácia, ČOV) a partnerská spolupráca (spolupráca s partnerskými obcami).
- B.) **Sociálna oblasť** – prioritná oblasť pozostávajúca taktiež zo 4 rozvojových priorít: bývanie (podpora prípravy pozemkov na IBV), verejné priestory a bezpečnosť (prevencia kriminality), sociálna infraštruktúra, občianska vybavenosť (skvalitnenie občianskej vybavenosti, podpora sociálnych služieb a komunitného rozvoja) a kultúra, šport a voľný čas (rekonštrukcia a výstavba športových a oddychových zariadení, podpora kultúrnych a športových podujatí a telies).
- C.) **Environmentálna oblasť** – tretia prioritná oblasť pozostáva z 2 rozvojových priorít: odpadové hospodárstvo (podpora triedeného zberu, zvyšovanie úrovne vytriedenia komunálnych odpadov) a adaptácia na zmenu klímy, znižovanie produkcie CO₂ (realizácia zelených a modrých investícií, zvyšovanie biodiverzity, využívanie obnoviteľných zdrojov energie, zvyšovanie energetickej efektívnosti budov).

Prostredníctvom týchto troch prioritných oblastí a definovaných priorít, ktoré sú v programovej časti dokumentu rozpracované do jednotlivých opatrení, projektov a aktivít, bude obec naplňať definovanú strategickú víziu rozvoja. Splnením jednotlivých cieľov a stanovených opatrení bude zabezpečovať zvyšovanie kvality života svojich obyvateľov.

Formulár 3 (S1): Hierarchia rozvojových cieľov

Vízia			
„Obec Pusté Čemerné je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby“			
Hlavný cieľ			
„zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľaďovaní životného prostredia obce“			
Prioritná oblasť	Hospodárska	Sociálna	Environmentálna
Strategický cieľ	Rozvíjať vnútorný potenciál územia, založený na podpore miestneho hospodárstva a vybudovanej dopravnej a technickej infraštruktúry	Podporovať skvalitňovanie občianskej vybavenosti a zabezpečovať pre obyvateľov dôstojné podmienky spoločenského vyžitia	Zabezpečiť pre obyvateľov obce ako aj jej návštevníkov kvalitné životné prostredie
Priority	<ul style="list-style-type: none"> • Podnikateľské prostredie a služby • Mobilita • Technická infraštruktúra • Partnerská a cezhraničná spolupráca 	<ul style="list-style-type: none"> • Bývanie • Verejné priestory a bezpečnosť • Sociálna infraštruktúra, občianska vybavenosť • Kultúra, šport a voľný čas 	<ul style="list-style-type: none"> • Odpadové hospodárstvo • Adaptácia na zmenu klímy, znižovanie produkcie CO₂
Opatrenia	1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov 1.2 Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb 1.3 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry 1.4 Zlepšenie technickej vybavenosti obce 1.5 Spolupráca s partnerskými obcami	2.1 Tvorba možností pre rozvoj bývania 2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov, vrátane prevencie kriminality 2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti 2.4 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít 2.5 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času 2.6 Podpora spoločenského a kultúrneho života	3.1 Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov 3.2 Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity 3.3 Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE

Zdroj: vlastné spracovanie

C-Programová časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Programová časť PHSR nadväzuje na strategickú časť a obsahuje opatrenia a projektové zámery na zabezpečenie realizácie programu rozvoja, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám. Táto časť obsahuje podrobnejšie rozpracovanie cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti na úroveň opatrení a projektových zámerov. Táto časť obsahuje:

- konkrétne opatrenia a projektové zámery, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Opatrenia a projektové zámery podľa prioritných oblastí

V strategickú časť zadanú definované priority v rámci troch prioritných oblastí (hospodárskej, sociálnej, environmentálnej) obsahujú viaceré opatrenia, pričom každé opatrenie pozostáva z jedného alebo viacerých konkrétnych projektových zámerov. Tie sú plne v súlade s 5 hlavnými politickými cieľmi politiky súdržnosti Európskej únie na programové obdobie 2021-2027. Realizácia projektových zámerov v rámci zadaných opatrení podporí **inteligentnú transformáciu hospodárstva**, napomôže **prechodu na ekologickejšiu nízkouhlíkovú Európu**, posilní **mobilitu a digitalizáciu**, prispeje k budovaniu **sociálnejšej Európy** a posilní **miestny rozvoj** (samozrejme, myslí sa tu realizácia projektových zámerov na území obce – pričom tieto projektové zámery svojím malým dielom napomôžu realizácii systémových zmien v celoslovenskom a európskom meradle).

Všetky projektové zámery, ktoré samospráva plánuje v strednodobom horizonte realizovať, sú uvedené v nasledujúcom formulári. Niektoré projektové zámery sú pritom „zložitejšie“ – budú si vyžadovať napr. spracovanie projektovej dokumentácie, inžinierske činnosti, zapojenie väčšieho počtu osôb do manažmentu takéhoto projektu a pod. Zároveň sú tu však uvedené aj také projektové zámery, ktoré predstavujú spravidla jednoduchšie „činnosti“ (nie je potrebné realizovať ich ako projekt; spravidla ide „jednoduchšie“, menej náročné činnosti). Všetky takéto zámery – či už „jednoduchšie“ alebo „zložitejšie“ – budeme v tejto aj ďalších kapitolách označovať pod rovnakým názvom „**projektový zámer**“.

Všetky projektové zámery, ktoré sú v tomto PHSR zadané, môžu byť realizované v rámci **integrovateľných projektových balíkov**, zadaných či už v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja (**PHRSR VÚC Košice**) alebo v integrovanej územnej stratégii SPR Dolný Zemplín: Sobrancecko-Michalovsko (**IUS SPR Dolný Zemplín: Sobrancecko-Michalovsko**); môžu byť taktiež zahrnuté medzi **integrovateľné územné investície** (financované z EŠIF).

Formulár 4 (P1): Prehľad opatrení a projektových zámerov podľa oblastí

Prioritná oblasť 1 – HOSPODÁRSKA	
Opatrenie	Projektový zámer
1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov	Proj. zámer 1.1.1: Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci <ul style="list-style-type: none"> - príprava pozemkov, budov, priestorových a technických podmienok pre vznik nových služieb a rozvoj existujúcich podnikateľských aktivít - prenájom obecných pozemkov a budov - podpora subjektov lesného hospodárstva a zhodnocovania drevnej hmoty - podpora poľnohospodárskych subjektov

	<p>Proj. zámer 1.1.2: Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov - zavádzanie nových produktov, zlepšených procesov, využívanie nových materiálov, zlepšovanie výrobných metód</p>
<p>1.2 Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb</p>	<p>Proj. zámer 1.2.1: Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby - realizácia podporných aktivít pri zavádzaní digitálnych riešení do spoločnosti (napr. v doprave, cestovnom ruchu, odpadovom hospodárstve, vo výrobných procesoch, pri poskytovaní elektronických služieb občanom a pod.)</p> <p>Proj. zámer 1.2.2: Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce - realizácia vzdelávacích aktivít pre zamestnancov pracujúcich v podnikoch a verejnej správe a pre miestnych obyvateľov</p>
<p>1.3 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry</p>	<p>Proj. zámer 1.3.1: Modernizácia miestnych komunikácií - obnova poškodeného povrchu existujúcich miestnych komunikácií, budovanie spevneného povrchu v úsekoch, kde tento chýba</p> <p>Proj. zámer 1.3.2: Rozšírenie miestnych komunikácií do IBV - vybudovanie nových miestnych komunikácií smerom k IBV</p> <p>Proj. zámer 1.3.3: Výstavba chodníkov v obci - vybudovanie chodníkov pre peších na miestach, kde to lokálne územno-technické pomery dovoľujú</p> <p>Proj. zámer 1.3.4: Výstavba cyklistických chodníkov s prepojením na okolité obce, vrátane doplnkovej infraštruktúry - vybudovanie samostatných, od komunikácií stavebne oddelených cyklistických chodníkov (príp. označenie tých cyklistických trás, ktoré budú viesť po cestných komunikáciách) - osadenie altánkov, lavičiek, informačných tabúl, nabíjačiek na elektrické bicykle a pod.</p>

	<p>Proj. zámer 1.3.5: Rekonštrukcia autobusových zastávok v obci - vybudovanie zastrešených priestorov, vrátane terénnych úprav</p> <p>Proj. zámer 1.3.6: Úprava, rekonštrukcia a modernizácia rigolov a priepustov popri komunikáciách - vyčistenie a prehĺbenie existujúcich rigolov, spevňovanie brehov - vyčistenie priepustov - realizácia prípadných stavebno-technických úprav</p>
1.4 Zlepšenie technickej vybavenosti obce	<p>Proj. zámer 1.4.1: Výstavba kanalizácie a ČOV - osadenie kanalizačného potrubia v celej obci - výstavba čističky odpadových vôd a pripojenie kanalizačných vetiev na ČOV</p> <p>Proj. zámer 1.4.2: Modernizácia obecného rozhlasu - výmena poškodených bodov obecného rozhlasu - výmena telekomunikačných rozvodov - zapojenie SMART prvkov do ovládania obecného rozhlasu</p>
1.5 Spolupráca s partnerskými obcami	<p>Proj. zámer 1.5.1: Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce - rozvoj spolupráce s partnerskými obcami/mestami</p>
Prioritná oblasť 2 – SOCIÁLNA	
Opatrenie	Projektový zámer
2.1 Tvorba možností pre rozvoj bývania	<p>Proj. zámer 2.1.1: Poskytovanie súčinnosti súkromnému investorovi pri budovaní lokality IBV - realizácia rôznych podporných aktivít v záujme budovania IBV</p>
2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov, vrátane prevencie kriminality	<p>Proj. zámer 2.2.1: Rozšírenie kamerového systému - osadenie ďalších bezpečnostných kamier za účelom prevencie kriminality a protispoločenského správania v obci, príp. aj monitorovania bezpečnosti cestnej premávky</p>
2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti	<p>Proj. zámer 2.3.1: Vybudovanie oddychovej zóny pri futbalovom štadióne - výstavba altánku, osadenie lavičiek, košov - vybudovanie miesta na opekanie, grilovanie - výsadba okrasnej zelene, realizácia terénnych úprav, osadenie rôznych oddychových prvkov</p>

	<p>Proj. zámer 2.3.2: Výstavba športovo-oddychovej zóny v centre obce - výstavba altánku, osadenie lavičiek, košov - osadenie rôznych informačných a náučných tabúl - vybudovanie parkoviska a chodníkov - vybudovanie workoutového ihriska - výsadba okrasnej zelene, realizácia terénnych úprav</p> <p>Proj. zámer 2.3.3: Vybudovanie pódia na realizáciu kultúrno-spoločenských podujatí, vrátane príslušnej infraštruktúry - vybudovanie kvalitných pódiových priestorov na realizáciu rôznych vystúpení - osadenie lavičiek pre divákov - výstavba ďalšej potrebnej infraštruktúry</p> <p>Proj. zámer 2.3.4: Úprava a skvalitnenie cintorína (oplotenie, zeleň...) - revitalizácia priestorov cintorína, úprava zelene, výsadba novej zelene - rekonštrukcia existujúceho oplotenia</p> <p>Proj. zámer 2.3.5: Budovanie a značenie turistických trás v katastri obce (peších, cyklistických) - budovanie nových turistických trás, prechádzajúcich katastrom obce - realizácia značenia turistických trás podľa všeobecných predpisov</p>
<p>2.4 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít</p>	<p>Proj. zámer 2.4.1: V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP - spolupráca obce s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny pri realizácii projektov na úseku aktívnych opatrení trhu práce</p>
<p>2.5 Skvalitnenie ponuky športového využitia a trávenia voľného času</p>	<p>Proj. zámer 2.5.1: Výstavba multifunkčného ihriska - vybudovanie exteriérových priestorov na realizáciu športových aktivít</p> <p>Proj. zámer 2.5.2: Vybudovanie detského ihriska pri futbalovom ihrisku - vybudovanie exteriérových priestorov na realizáciu voľnočasových aktivít - osadenie preliezok, hojdačiek a ďalších prvkov na hranie detí</p>

	<p>Proj. zámer 2.5.3: Rekonštrukcia krytej tribúny na futbalovom ihrisku - realizácia stavebno-technických úprav na existujúcej krytej tribúne</p>
2.6 Podpora spoločenského a kultúrneho života	<p>Proj. zámer 2.6.1: Podpora kultúrnych a športových podujatí - podpora kultúrnych podujatí - podpora športových podujatí - podpora miestnych kultúrnych a športových telies</p>
Prioritná oblasť 3 – ENVIRONMENTÁLNA	
Opatrenie	Projektový zámer
3.1 Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov	<p>Proj. zámer 3.1.1: Skvalitnenie systému zberu odpadov - zvýšenie efektivity triedeného zberu odpadov - rozšírenie možností zberu tzv. zeleného biologicky rozložiteľného a kuchynského odpadu z domácností - rozširovanie ponuky triedeného zberu o ďalšie druhy odpadov</p> <p>Proj. zámer 3.1.2: Vybudovanie malej kompostárne, vrátane obstarania príslušnej techniky a zariadení - výstavba malej kompostárne (so spracovateľskou kapacitou do 100 ton ročne) s plánovaným zhodnocovaním biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu (vrátane kuchynského odpadu) pochádzajúceho z Pustého Čemerného (tzv. obecné kompostovisko) - obstaranie potrebných zariadení na prevádzkovanie malej kompostárne (napr. traktor, kontajnery, hygienizačná stanica, stroje a príslušenstvo pre nakladanie s BRKO a pod.)</p>
3.2 Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity	<p>Proj. zámer 3.2.1: Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov - výkon starostlivosti o verejnú zeleň - výsadba novej zelene (stromy, kríky, tráva, kvety a pod.) za účelom rozširovania zelených plôch v intraviláne obce</p> <p>Proj. zámer 3.2.2: Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí - v spolupráci rôznymi subjektmi realizácia rôznych ďalších adaptačných opatrení, ako napr. dažďová záhrada, hmyzí hotel, včelia záhrada, vodná fontána, zelené parkovisko a pod.</p>

<p>3.3 Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE</p>	<p>Proj. zámer 3.3.1: Výstavba fotovoltaických elektrární na strechách obecných budov (obecný úrad, dom smútku, šatne na ihrisku)</p> <ul style="list-style-type: none">- osadenie príslušnej techniky na výrobu elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov energie <p>Proj. zámer 3.3.2: Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách</p> <ul style="list-style-type: none">- realizácia ďalších podporných krokov na využívanie OZE a AZE (napr. zatepľovanie budov, výmena kotlov a pod.) <p>Proj. zámer 3.3.3: Komplexná obnova budovy starého hostinca, vrátane zvýšenia jej energetickej efektívnosti</p> <ul style="list-style-type: none">- získanie predmetnej budovy do majetku obce za účelom zriadenia kultúrneho centra obce (príp. iného využitia podľa aktuálnych možností a podmienok)- výmena poškodenej strešnej krytiny- realizácia zemnej hydroizolácie, zateplenie budovy, úprava fasády- výmena otvorových výplní- rekonštrukcia interiérových priestorov (elektroinštalácia, rozvody vody a kúrenia, výmena kotlov, omietky, podlahy)- obstaranie vnútorného vybavenia <p>Proj. zámer 3.3.4: Obnova budovy domu smútku, vrátane zvýšenia jej energetickej efektívnosti</p> <ul style="list-style-type: none">- výmena poškodenej strešnej krytiny- zateplenie budovy, úprava fasády- výmena otvorových výplní- realizácia prípadných ďalších stavebných prác- doplnenie vnútorného vybavenia budovy
---	---

Zdroj: Obecný úrad Pusté Čemerné, vlastné spracovanie

Súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov

Súčasťou programovej časti je aj stanovenie ukazovateľov pre hodnotenie PHSR. Ukazovatele výsledkov a dopadov pre PHSR obce sú spracované v nasledujúcom formulári. Rozdelené sú do troch kategórií:

- ukazovatele výstupu – práce, tovary a služby, financované počas realizácie aktivít projektu,
- ukazovatele výsledku – okamžitý efekt realizácie aktivít projektu, príp. služby poskytnuté cieľovej skupine,
- ukazovatele dopadu – dlhodobý efekt vplyvu na danú prioritnú oblasť alebo cieľovú skupinu.

Východiskové hodnoty dopadových ukazovateľov v rámci hodnotenia dopadov pre PHSR obce boli stanovené spravidla ako nulové v roku 2023, cieľové hodnoty boli stanovené pre roky 2026 a 2030.

Formulár 5 (P2): Zoznam merateľných ukazovateľov v rámci jednotlivých opatrení PHSR

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Informačný zdroj/odkaz	Merná jednotka	Východisková hodnota		Cieľová hodnota	
				2023	2026	2030	
Hospodárska oblasť							
Opatrenie 1.1. - Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov							
Výsledok	Podpora podnikateľa	OcÚ	počet / rok	0	3	3	
Opatrenie 1.2. - Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb							
Výstup	Realizované digitálne riešenia	OcÚ, zamestnávateľa	počet	0	4	8	
Opatrenie 1.3. - Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry							
Výstup	Novo vybudované miestne komunikácie v IBV	OcÚ	súbor objektov	0	0	1	
Výstup	Novo vybudované chodníky	OcÚ	súbor objektov	0	1	1	
Výstup	Novo vybudované cyklistické chodníky	OcÚ	súbor objektov	0	0	1	

Výstup	Vybudovaná doplnková infraštruktúra pri cyklistických chodníkoch	OcÚ	súbor objektov	0	0	1
Výstup	Zrekonštruované autobusové zastávky	OcÚ	počet	0	2	2
Výstup	Zrekonštr. rigoly popri cestách	OcÚ	súbor objektov	0	0	1
Opatrenie 1.4. - Zlepšenie technickej vybavenosti obce						
Výsledok	Vybudovaná kanalizačná sieť	OcÚ	súbor objektov	0	0	1
Výstup	Vybudovaná ČOV	OcÚ	objekt	0	0	1
Výsledok	Obyvatelia pripojení na kanalizačnú sieť	OcÚ	počet	0	0	380
Výstup	Zrekonštr. obecný rozhlas	OcÚ	objekt	0	1	1
Opatrenie 1.5. - Spolupráca s partnerskými obcami						
Výsledok	Podporené partnerské projekty	OcÚ	počet	0	3	5
Sociálna oblasť						
Opatrenie 2.1. - Tvorba možností pre rozvoj bývania						
Výsledok	Lokalita IBV, komplexne pripravená na výstavbu rodinných domov	OcÚ	súbor aktivít	0	0	1
Opatrenie 2.2. - Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov vrátane prevencie kriminality						
Výstup	Nové kamery monitorujúce verejné priestory	OcÚ	počet	0	15	15
Výsledok	Nižší počet priestupkov	OcÚ, Polícia	%	0	40	40
Opatrenie 2.3. - Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti						
Výstup	Vybudovaná oddychová zóna pri futb. štadióne	OcÚ	súbor objektov	0	0	1
Výstup	Vybudovaná športovo-oddychová zóna v centre obce	OcÚ	súbor objektov	0	0	1
Výstup	Vybudované pódium	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Zrekonštr. cintorín	OcÚ	objekt	0	1	1
Výsledok	Nové označené turistické trasy v katastri obce	OcÚ	súbor objektov	0	0	1
Opatrenie 2.4. - Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít						

Výsledok	Osoby zamestnané cez projekty AOTP	OcÚ	počet	0	2	2
Opatrenie 2.5. - Skvalitnenie ponuky športového využitia a trávenia voľného času						
Výstup	Vybudované multifunkčné ihrisko	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Vybudované detské ihrisko	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Zrekonštr. krytá tribúna	OcÚ	objekt	0	1	1
Opatrenie 2.6. - Podpora spoločenského a kultúrneho života						
Výsledok	Zrealizované kultúrne a športové podujatia	OcÚ	počet/rok	0	6	8
Výsledok	Podporené subjekty	OcÚ	počet/rok	0	2	2
Environmentálna oblasť						
Opatrenie 3.1. - Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov						
Výsledok	Skvalitnený systém zberu odpadov	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1
Výstup	Vybudovaná kompostáreň na zhodnocovanie BRKO	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Obstaraná technika a zariadenia pre malú kompostáreň	OcÚ	súbor objektov	0	1	1
Opatrenie 3.2. - Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity						
Výstup	Revitalizovaná zeleň na verejných priestranstvách	OcÚ	súbor objektov	0	1	1
Výstup	Realizované ďalšie adaptačné opatrenia	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1
Opatrenie 3.3. - Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE						
Výstup	Osadené fotovoltaické panely na obecných budovách (obecný úrad, dom smútku, šatne na ihrisku)	OcÚ	súbor objektov	0	0	1
Výstup	Obnovená budova starého hostinca	OcÚ	objekt	0	0	1
Výstup	Obnovená budova domu smútku	OcÚ	objekt	0	0	1

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad Pusté Čemerné, vlastné spracovanie

D-Realizačná časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce na základe stanovenia merateľných ukazovateľov a vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov. Realizačná časť obsahuje:

- akčný plán,
- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,
- popis systému monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR.

Akčný plán obce

Akčný plán predstavuje konkrétny harmonogram činností súvisiacich s rozvojom obce v nadväznosti na prioritné oblasti sociálno-ekonomického rozvoja. Tento plán vychádza zo stratégie, je jej logickou súčasťou a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych projektových zámernov. Obsahuje predpokladané termíny plnenia jednotlivých úloh, zoznam inštitúcií zodpovedných za ich plnenie a predpokladanú (odhadovanú) výšku zdrojov na ich realizáciu.

Formulár 6 (R1): Akčný plán

Opatrenie, projektový zámer	Odhadovaný termín realizácie	Financovanie (tis. eur)	Zodpovedný
HOSPODÁRSKA OBLASŤ			
PRIORITA: PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE A SLUŽBY			
Opatrenie 1.1: Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov			
<i>Proj. zámer 1.1.1: Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci</i>	od 2023 priebežne	1,00	obec
<i>Proj. zámer 1.1.2: Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov</i>	od 2023 priebežne	2,00	obec, firmy
Opatrenie 1.2: Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb			
<i>Proj. zámer 1.2.1: Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby</i>	od 2023 priebežne	3,00	obec, firmy
<i>Proj. zámer 1.2.2: Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce</i>	od 2023 priebežne	1,00	obec
PRIORITA: MOBILITA			
Opatrenie 1.3: Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry			
<i>Proj. zámer 1.3.1: Modernizácia miestnych komunikácií</i>	2026-2028	100,00	obec
<i>Proj. zámer 1.3.2: Rozšírenie miestnych komunikácií do IBV</i>	2024-2026	80,00	obec, súkr. investor
<i>Proj. zámer 1.3.3: Výstavba chodníkov v obci</i>	2024-2029	70,00	obec
<i>Proj. zámer 1.3.4: Výstavba cyklistických chodníkov s prepojením na okolité obce, vrátane doplnkovej infraštruktúry</i>	2025-2028	300,00	obec, VÚC

Proj. zámer 1.3.5: Rekonštrukcia autobusových zastávok v obci	2024-2025	30,00	obec
Proj. zámer 1.3.6: Úprava, rekonštrukcia a modernizácia rigolov a priepustov popri komunikáciách	2025-2027	250,00	obec, VÚC
PRIORITA: TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA			
Opatrenie 1.4: Zlepšenie technickej vybavenosti obce			
Proj. zámer 1.4.1: Výstavba kanalizácie a ČOV	2023-2030	1 000,00	obec, VVS, a.s.
Proj. zámer 1.4.2: Modernizácia obecného rozhlasu	2026	10,00	obec
PRIORITA: PARTNERSKÁ A CEZHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA			
Opatrenie 1.5: Spolupráca s partnerskými obcami			
Proj. zámer 1.5.1: Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce	od 2023 priebežne	2,00	obec
SOCIÁLNA OBLASŤ			
PRIORITA: BÝVANIE			
Opatrenie 2.1: Tvorba možností pre rozvoj bývania			
Proj. zámer 2.1.1: Poskytovanie súčinnosti súkromnému investorovi pri budovaní lokality IBV	2023-2028	5,00	obec
PRIORITA: VEREJNÉ PRIESTORY A BEZPEČNOSŤ			
Opatrenie 2.2: Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov, vrátane prevencie kriminality			
Proj. zámer 2.2.1: Rozšírenie kamerového systému	2025	20,00	obec
PRIORITA: SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA, OBČIANSKA VYBAVENOSŤ			
Opatrenie 2.3: Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti			
Proj. zámer 2.3.1: Vybudovanie oddychovej zóny pri futbalovom štadióne	2025-2027	90,00	obec
Proj. zámer 2.3.2: Výstavba športovo-oddychovej zóny v centre obce	2025-2028	220,00	obec
Proj. zámer 2.3.3: Vybudovanie pódia na realizáciu kultúrno-spoločenských podujatí, vrátane príslušnej infraštruktúry	2024-2026	180,00	obec
Proj. zámer 2.3.4: Úprava a skvalitnenie cintorína (oplotenie, zeleň...)	2025	30,00	obec
Proj. zámer 2.3.5: Budovanie a značenie turistických trás v katastri obce (peších, cyklistických)	2023-2030	20,00	obec, Klub slovenských turistov
Opatrenie 2.4: Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít			
Proj. zámer 2.4.1: V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP	od 2023 priebežne	8,00	obec, UPSVaR
PRIORITA: ŠKOLSTVO, KULTÚRA, ŠPORT A VOLNÝ ČAS			
Opatrenie 2.5: Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času			
Proj. zámer 2.5.1: Výstavba multifunkčného ihriska	2023-2024	110,00	obec
Proj. zámer 2.5.2: Vybudovanie detského ihriska pri futbalovom ihrisku	2023	60,00	obec

Proj. zámer 2.5.3: Rekonštrukcia krytej tribúny na futbalovom ihrisku	2026	20,00	obec
Opatrenie 2.6: Podpora spoločenského a kultúrneho života			
Proj. zámer 2.6.1: Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies	od 2023 priebežne	50,00	obec
ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ			
PRIORITA: ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO			
Opatrenie 3.1: Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov			
Proj. zámer 3.1.1: Skvalitnenie systému zberu odpadov	2024-2025	5,00	obec
Proj. zámer 3.1.2: Vybudovanie malej kompostárne, vrátane obstarania príslušnej techniky a zariadení	2024-2026	180,00	obec
PRIORITA: ADAPTÁCIA NA ZMENU KLÍMY, ZNIŽOVANIE PRODUKCIE CO₂			
Opatrenie 3.2: Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity			
Proj. zámer 3.2.1: Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov	2024-2030	150,00	obec
Proj. zámer 3.2.2: Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí	2025-2028	50,00	obec
Opatrenie 3.3: Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE			
Proj. zámer 3.3.1: Výstavba fotovoltaických elektrární na strechách obecných budov (obecný úrad, dom smútku, šatne na ihrisku)	2024-2027	120,00	obec
Proj. zámer 3.3.2: Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách	2024-2030	50,00	obec
Proj. zámer 3.3.3: Komplexná obnova budovy starého hostinca, vrátane zvýšenia jej energetickej efektívnosti	2025-2027	550,00	obec
Proj. zámer 3.3.4: Obnova budovy domu smútku, vrátane zvýšenia jej energetickej efektívnosti	2024-2026	150,00	obec

Zdroj: vlastné spracovanie

Administratívne, organizačné a inštitucionálne zabezpečenie PHSR

Vypracovaním a schválením tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja plní obec jeden zo základných princípov regionálnej politiky, ktorým je princíp programovania. Implementácia navrhovaných projektových zámerov si bude vyžadovať konkrétnych ľudí, ktorí budú tieto zámery uskutočňovať od začiatku do konca a ktorí za nich budú aj zodpovední. Vzhľadom na poddimenzovanosť samosprávy z aspektu ľudských zdrojov sa predpokladá, že niektoré projektové zámery bude potrebné realizovať v spolupráci s externými poradcami, odborníkmi, príp. špecializovanými firmami.

V systéme riadenia a implementácie PHSR je **Riadiacim orgánom** na úrovni obce obecný úrad prostredníctvom starostu obce. Ten zodpovedá za systém riadenia PHSR, ako aj za systém čerpania získaných dotácií, použitia úverových zdrojov a v prípade získania pomoci zo štrukturálnych fondov aj za čerpanie tejto pomoci. Obecné zastupiteľstvo plní úlohu **Monitorovacieho výboru**. **Orgánom auditu** je hlavný kontrolór a príslušná komisia OcZ, ak je zriadená. Funkciu **Platobného orgánu** vykonáva ekonomické oddelenie OcÚ a príslušné oddelenia OcÚ plnia funkciu **Sprostredkovateľského orgánu**. PHSR ako aj všetky jeho zmeny a doplnky schvaľuje obecné zastupiteľstvo (Inštitút priestorového plánovania, 2016).

Samospráva bude raz ročne získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu (napr. do septembra príslušného roku), kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia. Obecné zastupiteľstvo vo vzťahu k realizácii PHSR berie na vedomie návrh strategickej časti dokumentu, schvaľuje celý dokument PHSR a každoročne schvaľuje vyhodnotenie jeho plnenia. Úlohou obecného zastupiteľstva je taktiež schvaľovanie spolufinancovania pripravovaných projektov. Obecné zastupiteľstvo teda každoročne schvaľuje hodnotiace a monitorovacie správy a rozhoduje o prípadných zmenách a aktualizácii programu.

Stručný popis komunikačnej stratégie

Súčasťou každého z pripravovaných a realizovaných projektov PHSR budú, či už z dôvodu povinného informovania a publicity (najmä pri projektoch financovaných z EŠIF) alebo v rámci komunikácie medzi obcou a cieľovými skupinami pri príprave a realizácii projektov, rôzne formy komunikácie. V prípade realizácie projektov z EŠIF budú v záujme informovania verejnosti osadené informačné tabule, príp. budú organizované úvodné a záverečné konferencie, semináre, workshopy, rôzne informačné stretnutia a pod.

V podmienkach obce prebieha komunikácia predovšetkým osobným stykom verejnosti a záujmových skupín s jej volenými orgánmi a zamestnancami. Významným komunikačným kanálom najmä pre mladšie a stredné vekové kategórie obyvateľstva je webová stránka obce. Staršie vekové kategórie uprednostňujú najmä obecný rozhlas, úradnú tabuľu a osobné podanie. Ďalším nástrojom komunikácie budú pozvánky na priamu účasť verejnosti na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Prostredníctvom uvedených komunikačných kanálov bude až do ukončenia platnosti PHSR prebiehať neustála komunikácia s obyvateľmi týkajúca sa realizácie tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.

Systém monitorovania a hodnotenia

Cieľom systému monitorovania a hodnotenia je získavanie informácií o reálnom plnení PHSR a o jeho prípadnom negatívnom vývoji. Dôsledkom dobrého nastavenia systému monitorovania a hodnotenia bude prípadná zmena spôsobu realizácie, podľa potreby aj definovanie a prijatie nových opatrení. Ako už bolo spomenuté vyššie, samospráva bude raz ročne (do začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok) získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, zainteresovaných partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu, kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia.

Monitorovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa teda bude vykonávať priebežne počas celého trvania PHSR až do ukončenia jeho platnosti. Tento proces bude vychádzať z údajov uvedených vo Formulári P2 – ukazovatele výstupu, výsledku a dopadu projektu. Výstupom monitorovania PHSR bude monitorovacia správa za príslušný rok schválená obecným zastupiteľstvom, ktorej súčasťou môže byť aj prípadná monitorovacia správa schválená riadiacim orgánom v rámci implementácie projektov z EŠIF. Za prípravu monitorovacej správy konkrétneho projektu bude zodpovedať jeho garant podľa povahy projektu. Za prípravu monitorovacej správy PHSR bude zodpovedať samospráva obce – či už prostredníctvom starostu obce, hlavného kontrolóra, poslancov, zamestnancov obecného úradu, príp. inej poverenej osoby.

Formulár 7 (R5): Plán hodnotenia a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHSR počas jeho platnosti 2023-2030		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania / periodicita
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2025	podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie	v prípade potreby	kontrola súladu programu s reálnou situáciou
Tematické hodnotenie časti PHSR	2026	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	v prípade potreby	pri značnom odklone od stanovených cieľov; pri návrhu na revíziu PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2023-2030	na základe rozhodnutia starostu, kontrolného orgánu, podnetu poslancov, správy auditu a pod.

Zdroj: vlastné spracovanie

E-Finančná časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Finančná časť obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie programu rozvoja obce. Táto časť obsahuje:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, projektových zámerov za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektových zámerov.

Indikatívny finančný plán

Výška potrebných finančných prostriedkov je v tomto PHSR uvedená pri jednotlivých projektových zámeroch a opatreniach. Uvedené sumy sú stanovené odhadom, keďže bez spracovania projektovej dokumentácie nie je možné ex-ante určiť predpokladanú sumu, potrebnú na realizáciu projektu. Navyše, táto suma sa ešte mení po realizácii verejného obstarávania. Pri rozhodovaní o financovaní jednotlivých projektov sa bude prihliadať na ich dôležitosť a na ich prínos pre rozvoj obce. Niektoré projektové zámery sa budú môcť realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, iné si však budú vyžadovať náročnejšie zdroje z hľadiska finančného aj personálneho zabezpečenia.

Potenciálne zdroje, ktoré sa samospráva môže snažiť získať na realizáciu opatrení a projektových zámerov, uvedených v tomto PHSR, sú najmä:

- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov (napr. Environmentálny fond, ŠFRB),
- financovanie z národných projektov (napr. úrady práce, soc. vecí a rodiny - AOTP),
- rozpočet samosprávneho kraja,
- európske štrukturálne a investičné fondy,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- Svetová banka,
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR,
- sponzorské dary podnikateľov, súkromných osôb, neziskového sektora a pod.,
- vlastné zdroje (rozpočet obce).

Celkovým prehľadom plánovaných finančných prostriedkov počas celej doby platnosti schváleného Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja je Indikatívny rozpočet – sumarizácia.

Formulár 8 (F1): Indikatívny rozpočet - sumarizácia

Oblasť	rok								Spolu (tis. €)
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
Hospodárska	6,10	52,10	266,40	583,00	458,10	231,90	208,60	42,80	1 849,00
Sociálna	120,00	130,00	192,00	176,00	127,00	44,00	11,00	13,00	813,00
Environmentálna	6,00	61,00	268,00	357,00	443,00	86,00	3,00	31,00	1 255,00
SPOLU (tis. €)	132,10	243,10	726,40	1 116,00	1 028,10	361,90	222,60	86,80	3 917,00

Zdroj: vlastné spracovanie

Model viaczdrojového financovania a finančný rámec

Financovanie jednotlivých projektových zámerov sa bude realizovať z viacerých zdrojov, pričom závisieť bude od aktuálnej finančnej situácie obce a aktuálnych potrieb. Financovanie sa tak bude opierať o zdroje obce, o národné zdroje, o zdroje z EŠIF, VÚC, o súkromné a ďalšie zdroje.

Intervenčná matica predstavuje odhad objemu potrebných zdrojov na realizáciu jednotlivých projektových zámerov. Finálna podoba a konkrétna výška investícií bude známa až po vypracovaní projektovej dokumentácie a vychádzať bude najmä z procesu verejného obstarávania.

Formulár 9 (F5): Model viaczdrojového financovania – intervenčná matica

Viaczdrojové financovanie (tis. eur)								
Opatrenie	Celkové náklady	Verejné zdroje					Súkromné zdroje	Iné zdroje
		EÚ	Štát	VÚC	Obec	Spolu		
Opatrenie 1.1	3,00		1,00		2,00	3,00		
Opatrenie 1.2	4,00			2,00	2,00	4,00		
Opatrenie 1.3	830,00	705,50	83,00		41,50	830,00		
Opatrenie 1.4	1 010,00	900,00	50,00		60,00	1 010,00		
Opatrenie 1.5	2,00				2,00	2,00		
Opatrenie 2.1	5,00				5,00	5,00		
Opatrenie 2.2	20,00		19,00		1,00	20,00		
Opatrenie 2.3	540,00	416,50	49,00	18,00	56,50	540,00		
Opatrenie 2.4	8,00		6,00		2,00	8,00		
Opatrenie 2.5	190,00	161,50	19,00		9,50	190,00		
Opatrenie 2.6	50,00		10,00	10,00	30,00	50,00		
Opatrenie 3.1	185,00		171,00		14,00	185,00		
Opatrenie 3.2	200,00	170,00	20,00		10,00	200,00		
Opatrenie 3.3	870,00	739,50	87,00		43,50	870,00		
SPOLU	3 917,00	3 093,00	515,00	30,00	279,00	3 917,00	0,00	0,00

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Finančný rámec na realizáciu PHSR pre potreby súhrnného prehľadu plánovaných projektových zámerov je formulárom s podrobnou štruktúrou plánovaných finančných prostriedkov na opatrenia a projektové zámery PHSR na celé jeho obdobie. Obsahuje podrobné členenie predpokladaných finančných zdrojov, potrebných na realizáciu jednotlivých projektov.

Formulár 10 (F2): Finančný rámec pre realizáciu PHSR

Číslo opatrenia	Kód a názov projektového zámeru	Klasifikácia stavieb - trieda	Hlavný ukazovateľ-výsledku, dopadu	Termín začatia a ukončenia realizácie projekt. zámeru	RN Spolu (tis. eur)	Verejné zdroje celkom	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Úverové zdroje	EIB príspevok (informatívne)	Iné zdroje
				rok			a=b+e+f+g+h	b=c+d				
I. Hospodárska oblasť					1 849,00 €	1 849,00 €	143,50 €	1 705,50 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 1.1	1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2023-2030	1,00 €	1,00 €	1,00 €					
	1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2023-2030	2,00 €	2,00 €	2,00 €					
Opat. 1.2	1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2023-2030	3,00 €	3,00 €	3,00 €					
	1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce		zvýšená zamestnanosť obyvateľstva	2023-2030	1,00 €	1,00 €	1,00 €					
Opat. 1.3	1.3.1 Modernizácia miestnych komunikácií	2112 - Miestne komunikácie	zabezpečený kvalitný prístup k domom a bytom; zvýšená bezpečnosť chodcov	2026-2028	100,00 €	100,00 €	15,00 €	85,00 €				

	1.3.2 Rozšírenie miestnych komunikácií do IBV	2112 - Miestne komunikácie	zabezpečený kvalitný prístup k domom a bytom; zvýšená bezpečnosť chodcov	2024-2026	80,00 €	80,00 €	12,00 €	68,00 €				
	1.3.3 Výstavba chodníkov v obci	2112 - Miestne komunikácie	zvýšená bezpečnosť chodcov	2024-2029	70,00 €	70,00 €	10,50 €	59,50 €				
	1.3.4 Výstavba cyklistických chodníkov s prepojením na okolité obce, vrátane doplnkovej infraštruktúry	2112 - Miestne komunikácie	vyšší počet turistov v obci; lepšie zdravie obyvateľov	2025-2028	300,00 €	300,00 €	45,00 €	255,00 €				
	1.3.5 Rekonštrukcia autobusových zastávok v obci	2112 - Miestne komunikácie	zvýšený komfort a bezpečnosť ľudí pri čakaní na autobusový spoj	2024-2025	30,00 €	30,00 €	4,50 €	25,50 €				
	1.3.6 Úprava, rekonštrukcia a modernizácia rigolov a priepustov popri komunikáciách	2112 - Miestne komunikácie	kvalitné odvodnenie cestných komunikácií	2025-2027	250,00 €	250,00 €	37,50 €	212,50 €				
Opat. 1.4	1.4.1 Výstavba kanalizácie a ČOV	2222 - Miestne potrubné rozvody vody	novovo vybudovaná kanalizačná sieť v obci, vrátane ČOV; čistejšie životné prostredie; lepšie zdravie obyvateľov	2023-2030	1 000,00 €	1 000,00 €		1 000,00 €				
	1.4.2 Modernizácia obecného rozhlasu	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	kvalitný komunikačný kanál medzi samosprávou a obyvateľmi	2026	10,00 €	10,00 €	10,00 €					
Opat. 1.5	1.5.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce		3 podporené partnerské projekty	2023-2030	2,00 €	2,00 €	2,00 €					
II. Sociálna oblasť					813,00 €	813,00 €	235,00 €	578,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €

Opat. 2.1	2.1.1 Poskytovanie súčinnosti súkromnému investorovi pri budovaní lokality IBV		lokality kompletne pripravená na výstavbu RD	2023-2028	5,00 €	5,00 €	5,00 €					
Opat. 2.2	2.2.1 Rozšírenie kamerového systému	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	15 nových kamier	2025	20,00 €	20,00 €	20,00 €					
Opat. 2.3	2.3.1 Vybudovanie oddychovej zóny pri futbalovom štadióne	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	kvalitnejšie verejné priestory; lepšia občianska vybavenosť	2025-2027	90,00 €	90,00 €	13,50 €	76,50 €				
	2.3.2 Výstavba športovo-oddychovej zóny v centre obce	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	kvalitnejšie verejné priestory; lepšia občianska vybavenosť	2025-2028	220,00 €	220,00 €	33,00 €	187,00 €				
	2.3.3 Vybudovanie pódia na realizáciu kultúrno-spoločenských podujatí, vrátane príslušnej infraštruktúry	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	lepšia občianska vybavenosť	2024-2026	180,00 €	180,00 €	27,00 €	153,00 €				
	2.3.4 Úprava a skvalitnenie cintorína (oplotenie, zeleň...)	1272 - Budovy a miesta na vykonávanie náboženských aktivít	kvalitnejšie verejné priestory	2025	30,00 €	30,00 €	30,00 €					
	2.3.5 Budovanie a značenie turistických trás v katastri obce (peších, cyklistických)	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	vyššia atraktivita obce; lepšie zdravie obyvateľov	2023-2030	20,00 €	20,00 €	20,00 €					
Opat. 2.4	2.4.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP		2 zamestnané osoby	2023-2030	8,00 €	8,00 €	8,00 €					
Opat. 2.5	2.5.1 Výstavba multifunkčného ihriska	2411 - Športové ihriská	verejnú realizujúcu športové aktivity	2023-2024	110,00 €	110,00 €	16,50 €	93,50 €				

	2.5.2 Vybudovanie detského ihriska pri futbalovom ihrisku	2411 - Športové ihriská	verejná realizujúca voľnočasové aktivity	2023	60,00 €	60,00 €	9,00 €	51,00 €				
	2.5.3 Rekonštrukcia krytej tribúny na futbalovom ihrisku	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	kvalitné podmienky pre športových divákov	2026	20,00 €	20,00 €	3,00 €	17,00 €				
Opat. 2.6	2.6.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies		kultúrne a športové podujatia konané na území obce	2023-2030	50,00 €	50,00 €	50,00 €					
III. Environmentálna oblasť					1 255,00 €	1 255,00 €	345,50 €	909,50 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 3.1	3.1.1 Skvalitnenie systému zberu odpadov		skvalitnený systém triedeného zberu, vyššia úroveň vytriedenia odpadov	2024-2025	5,00 €	5,00 €	5,00 €					
	3.1.2 Vybudovanie malej kompostárne, vrátane obstarania príslušnej techniky a zariadení	2421 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	vyššia úroveň vytriedenia odpadov; nižší objem BRKO ukladaných na skládky odpadov	2024-2026	180,00 €	180,00 €	180,00 €					
Opat. 3.2	3.2.1 Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov		kvalitnejšia zeleň	2024-2030	150,00 €	150,00 €	22,50 €	127,50 €				
	3.2.2 Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí		realizované dodatočné adaptačné opatrenia	2025-2028	50,00 €	50,00 €	7,50 €	42,50 €				
Opat. 3.3	3.3.1 Výstavba fotovoltaických elektrární na strechách obecných budov (obecný úrad, dom		vyšší podiel elektrickej energie získanej z OZE	2024-2027	120,00 €	120,00 €	18,00 €	102,00 €				

	smútku, šatne na ihrisku)											
	3.3.2 Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách		vyšší podiel elektrickej energie získanej z OZE	2024-2030	50,00 €	50,00 €	7,50 €	42,50 €				
	3.3.3 Komplexná obnova budovy starého hostinca, vrátane zvýšenia jej energetickej efektívnosti	1274 - Ostatné budovy, i.n.	kvalitné priestory pre organizáciu kultúrno-spoločenských podujatí	2025-2027	550,00 €	550,00 €	82,50 €	467,50 €				
	3.3.4 Obnova budovy domu smútku, vrátane zvýšenia jej energetickej efektívnosti	1272 - Budovy a miesta na vykonávanie náboženských aktivít	dôstojné priestory na vykonanie rozlúčky so zosnulými	2024-2026	150,00 €	150,00 €	22,50 €	127,50 €				
Celkom					3 917,00 €	3 917,00 €	724,00 €	3 193,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €

Zdroj: Obecný úrad Pusté Čemerné, vlastné spracovanie

System hodnotenia a zaradovania projektových zamerov do financovania

Dôležitým momentom v procese realizácie PHSR bude schvaľovanie financovania jednotlivých projektových zamerov obecným zastupiteľstvom. Pri ich výbere bude preto nutné prihliadať na ich dôležitosť a význam či už z legislatívneho hľadiska alebo vo vzťahu k rozvoju obce.

Nasledujúca hodnotiacia tabuľka pre výber projektových zamerov je upravená pre potreby obce. Najvyššiu prioritu (úroveň dôležitosti) majú projektové zámery, ktorých realizácia vyplýva priamo z legislatívy a projektové zámery, ktoré budú riešiť výrazne naliehavú havarijnú alebo mimoriadnu situáciu. Kategória s vysokou prioritou zahŕňa projektové zámery s oporou vo VZN obce, projektové zámery Miestnej akčnej skupiny, oblastnej organizácie cestovného ruchu, projektové zámery s vydaným právoplatným stavebným povolením (príp. aj projektové zámery s ukončeným procesom verejného obstarávania), projektové zámery, na ktoré sa dajú získať zdroje z EŠIF a/alebo ich realizácia je zároveň nutná pre rozvoj obce a projektové zámery, ktoré majú vysokú podporu u obyvateľstva. Kategória so strednou úrovňou dôležitosti obsahuje tie projektové zámery, ktoré majú možnosť byť spolufinancované z európskych štrukturálnych a investičných fondov a/alebo ich realizácia je zároveň vhodná pre rozvoj obce. Kategóriu 4 a 5 predstavujú projektové zámery nachádzajúce sa vo fáze úvah (bez spracovania prvotných analýz, projektovej dokumentácie, stavebného povolenia a pod.).

Formulár 11 (F3): Hodnotiacia tabuľka pre výber projektových zamerov

Kategória	Úroveň dôležitosti	Hodnotiace kritérium (podmienky pre zaradenie do úrovne dôležitosti)	Projektové zámery
1	Najvyššia	a) projektové zámery vyplývajúce zo zákona alebo legislatívy EÚ b) projektové zámery riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu	1.4.1;
2	Vysoká	a) projektové zámery s oporou vo VZN obce b) projektové zámery s právoplatným stavebným povolením c) projektové zámery MAS d) projektové zámery OOCR e) projektové zámery miestnych rozvojových organizácií f) projektové zámery s vysokou podporou obyvateľov g) projektové zámery s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projektové zámery, ktorých realizácia je pre rozvoj obce nutná	1.3.1; 1.3.2; 1.3.3; 1.3.4; 1.3.5; 1.3.6; 2.1.1; 2.3.1; 2.3.2; 2.3.3; 2.5.1; 2.5.2; 2.6.1; 3.1.1.; 3.1.2; 3.2.1; 3.2.2; 3.3.1; 3.3.2; 3.3.4;
3	Stredná	projektové zámery s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projektové zámery, ktorých realizácia je pre rozvoj obce vhodná	1.1.2; 1.2.1; 1.2.2; 1.4.2; 1.5.1; 2.2.1; 2.3.4; 2.3.5; 2.4.1; 2.5.3; 3.3.3;
4	Nízka	projektové zámery v štádiu zamerov / úvah	1.1.1;
5	Najnižšia	ostatné	

Zdroj: vlastné spracovanie

Záver

Formulár 12 (Z1): Schválenie PHSR

Schválenie PHSR	
Dokument	<p><u>Názov dokumentu:</u> Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Pusté Čemerné na roky 2023-2030</p> <p><u>Štruktúra dokumentu:</u> dokument je štruktúrovaný podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, podľa Metodiky tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja, vydanéj Úradom podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, január 2020, Metodiky na spracovanie Programu rozvoja obce, vydanéj Inštitútom priestorového plánovania, september 2016 a podľa Metodiky na vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC, vydanéj Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015.</p>
Spracovanie	<p><u>Forma a obdobie spracovania:</u> spracovanie PHSR vykonala obec v partnerstve s externým odborníkom, ktorý koordinoval proces tvorby dokumentu a zabezpečoval dodržiavanie metodických postupov. Dokument bol spracovaný na jar 2023.</p> <p><u>Riadiaci tím:</u> riadiaci tím pozostával z 2 členov a v procese spracovania mal 2 pracovné zasadania.</p> <p><u>Účasť verejnosti a komunikácia s ňou:</u> verejnosť participovala na procese spracovania PHSR prostredníctvom prieskumu názorov.</p> <p><u>Autor dokumentu:</u> RNDr. Radomír Babiak, PhD.; www.dokumentypreobce.sk</p> <p><u>Náklady na spracovanie:</u> z rozpočtu obce.</p>
Prerokovanie	<p><u>Prerokovanie v orgánoch samosprávy dňa:</u> 19.09.2023</p>
Schválenie	<p><u>Návrh na uznesenie zastupiteľstva:</u> „Obecné zastupiteľstvo schvaľuje Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Pusté Čemerné na roky 2023-2030“.</p>

Zdroj: vlastné spracovanie

Prílohy

Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR

Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska (www.beiss.sk)

Inštitút priestorového plánovania (2016): *Stručná metodika spracovania Programu rozvoja obce a Spoločného programu rozvoja obcí*. Bratislava: september 2016.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001

MDVRR (2015): *Metodika na vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC*. Bratislava: Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015, 62 s.

PHRSR Košického samosprávneho kraja 2022-2030

MŽP (2018): *Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy*. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia, aktualizácia 2018.

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (2020): *Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja*. Bratislava: január 2020.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030

Weisová, D., Bernátová, M. (2012): *Strategické plánovanie samosprávy*. Žilina: Municipalia, 2012.

Zákon č. 389/1990 Zb. o obecnom zriadení

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti

Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy

Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja

Internetové zdroje:

census2011.statistics.sk

datacube.statistics.sk

datacube.statistics.sk/SODB/

<http://cp.atlas.sk>

<http://envirozataze.enviroportal.sk>

<http://uzemia.enviroportal.sk>

<https://gis.nlcsk.org/islhp/#lesnictvo>

statdat.statistics.sk

www.beiss.sk

www.cdb.sk

www.ives.minv.sk/heraldreg

www.maps.google.com

www.minv.sk

www.orsr.sk

www.pamiatky.sk

www.registeruz.sk

www.scitanie.sk

www.statistics.sk

www.zrsr.sk

Zoznam skratiek použitých v PHSR

AOTP	Aktívne opatrenia trhu práce	MŽP	Ministerstvo životného prostredia
AZE	Alternatívne zdroje energie	NFP	Nenávratný finančný príspevok
b.j.	Bytové jednotky	NN	Nízke napätie
BRKO	Biologicky rozložiteľný komunálny odpad	NPR	Národná prírodná rezervácia
CDB	Cestná databanka	OcÚ	Obecný úrad
CLLD	Community-led Local Development (Miestny rozvoj vedený komunitou)	o. i.	Okrem iného
CR	Cestovný ruch	OOCR	Oblasťná organizácia cestovného ruchu
ČOV	Čistička odpadových vôd	OZE	Obnoviteľné zdroje energie
DHZ	Dobrovoľný hasičský zbor	PA	Povodňová aktivita
EAO	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	PP	Prírodná pamiatka
EIB	Európska investičná banka	PR	Prírodná rezervácia
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy	PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
EZÚS	Európske zoskupenie územnej spolupráce	PPF	Poľnohospodársky pôdny fond
ha	Hektár	SHR	Samostatne hospodáriaci roľníci
IBV	Individuálna bytová výstavba	SPR	Strategicko-plánovací región
IUI	Integrovaná územná investícia	ŠFRB	Štátny fond rozvoja bývania
KSK	Košický samosprávny kraj	ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
KURS	Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	ÚPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
KZAM	Klasifikácia zamestnaní	ÚSES	Územný systém ekologickej stability
MAS	Miestna akčná skupina	TTP	Trvalé trávne porasty
MOK	Maloobjemový kontajner	UoZ	Uchádzač o zamestnanie
MRK	Marginalizované rómske komunity	VÚC	Vyšší územný celok
MSP	Malí a strední podnikatelia	VZN	Všeobecne záväzné nariadenie

Zoznam máp, tabuliek, grafov, obrázkov a formulárov

Mapy

Mapa 1: Poloha obce Pusté Čemerné - širšie vzťahy	3
Mapa 2: Poloha obce Pusté Čemerné voči susediacim obciam	4

Tabuľky

Tabuľka 1: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov	9
Tabuľka 2: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát.....	10
Tabuľka 3: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva.....	12
Tabuľka 4: Vývoj priemerného veku obyvateľstva	16
Tabuľka 5: Veková štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín.....	16
Tabuľka 6: Štruktúra obyvateľov podľa národnosti	17
Tabuľka 7: Štruktúra obyvateľov podľa náboženského vyznania.....	17
Tabuľka 8: Vývoj nezamestnanosti v obci	19
Tabuľka 9: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2022	19
Tabuľka 10: Štruktúra UoZ podľa KZAM k 31.12.2022	21
Tabuľka 11: Počet domov podľa typu domu	21
Tabuľka 12: Štruktúra domov podľa typu vodovodnej prípojky	22
Tabuľka 13: Štruktúra domov podľa typu kanalizačného systému	22
Tabuľka 14: Byty podľa obytných miestností	22
Tabuľka 15: Domy podľa obdobia výstavby	22
Tabuľka 16: Vybavenie technickou infraštruktúrou.....	24
Tabuľka 17: Základné parametre zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry (2023)	24
Tabuľka 18: Infraštruktúra kultúry a športu.....	25
Tabuľka 19: Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správnych služieb.....	25
Tabuľka 20: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2022; v ha)	27

Grafy

Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Pusté Čemerné.....	13
Graf 2: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022.....	14
Graf 3: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022	14
Graf 4: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022.....	15
Graf 5: Veková štruktúra obyvateľstva k 31.12.2022	16
Graf 6: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania	18
Graf 7: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.12.2022	19
Graf 8: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.12.2022	20

Obrázky

Obrázok 1: Finančné zdravie obce Pusté Čemerné	28
Obrázok 2: Strategicko-plánovacie regióny (SPR) na území Košického kraja, ustanovené v programovom období 2021-2027	38

Formuláre

Formulár 1 (A8): STEEP analýza.....	32
Formulár 2 (A10): SWOT analýza.....	33
Formulár 3 (S1): Hierarchia rozvojových cieľov.....	41
Formulár 4 (P1): Prehľad opatrení a projektových zámerov podľa oblastí.....	43
Formulár 5 (P2): Zoznam merateľných ukazovateľov v rámci jednotlivých opatrení PHSR.....	49
Formulár 6 (R1): Akčný plán	53
Formulár 7 (R5): Plán hodnotenia a monitorovania	57
Formulár 8 (F1): Indikatívny rozpočet - sumarizácia	59
Formulár 9 (F5): Model viaczdrojového financovania – intervenčná matica.....	60
Formulár 10 (F2): Finančný rámec pre realizáciu PHSR.....	61
Formulár 11 (F3): Hodnotiaca tabuľka pre výber projektových zámerov	66
Formulár 12 (Z1): Schválenie PHSR	67